

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”

จัดทำโดย

น.ส.ศศิธร ศรีเขียว และคณะ

กันยายน 2551

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”

จัดทำโดย

1. น.ส.ศศิธร ศรีเขียว	หัวหน้าโครงการ
2. นายสฤกษ์ดี เบญจวิไลกุล	นักวิจัย
3. นายวัชรดา ดาราสร	นักวิจัย
4. น.ส.ชนิตา ชัยสุภวัฒน์	นักวิจัย
5. นายฉัตรชัย พรหมจิตร	นักวิจัย
6. นายธันยวัฒน์ นิ่มเนียม	นักวิจัย
7. น.ส.อัจฉราพร เขียวน้อย	นักวิจัย
8. น.ส.วิมล ใจดี	นักวิจัย
9. นายปรีพล กันทรวิชัยวัฒน์	นักวิจัย
10. น.ส.ประภานันท์ โพธิ์นาค	นักวิจัย
11. นายทณวัฒน์ มะโนมัย	นักวิจัย
12. น.ส.วารณี สำโรงทอง	นักวิจัย
13. น.ส.กิตติยา กลิ่นจันทร์	นักวิจัย
14. น.ส.พรเพ็ญ เรือรไพศาล	นักวิจัย

กันยายน 2551

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหาร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่าข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำให้ดีขึ้น ตลอดจนจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่

สร้างความสนใจให้นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทคัดย่อ

โครงการ การพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นงานวิจัยตามความสนใจของเยาวชนในตำบล โดยใช้ประเด็นประวัติศาสตร์ของตำบลบางโปรง เพื่อได้ทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ในชุมชน และหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยใช้การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการค้นหาวิธีที่ที่จะทำให้เยาวชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเกิด โดยกระบวนการงานวิจัย ได้วางขอบเขตการดำเนินงานของโครงการวิจัยมีพื้นที่ศึกษา คือ ผู้อาวุโสและประชาชนในตำบลบางโปรง ภายใต้คำถามวิจัยที่ว่า **จะพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยใช้การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนได้อย่างไร** โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อค้นหาแนวทางเพื่อให้เยาวชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง (2) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงตามความสนใจของเยาวชน และ (3) เพื่อทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนและประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง

ผลการดำเนินงานพบว่า ในด้านการค้นหาแนวทางเพื่อให้เยาวชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง จากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาทำให้ทราบว่า การให้เยาวชนได้เล่น ได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างความสนใจและการมีส่วนร่วมได้มากที่สุด โดยจะเห็นได้จากกิจกรรมการจี้กรยานศึกษาชุมชน (ไบค์แรลลี่) จะพบว่ามีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม และอีกกิจกรรมหนึ่ง คือ ถ่ายประวัติศาสตร์ เพราะในการดำเนินกิจกรรม ทีมวิจัยได้เรียนรู้การจัดกิจกรรม เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ทำให้ได้แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ที่เราไม่ต้องไปเสียเวลาอ่าน หรือศึกษาเอง และจากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาสรุปได้ว่า แนวทางการทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ คือ การจัดกิจกรรมที่เยาวชนริเริ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปด้วยกัน และหากนำไปสู่การปฏิบัติให้เห็นผลเป็นรูปธรรมด้วย ยิ่งทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมได้ดีขึ้นอีก ส่วนในด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงตามความสนใจของเยาวชน พบว่า ข้อมูลที่เยาวชนสนใจศึกษาจะประกอบไปด้วย ข้อมูลในเรื่องของวิถีชีวิตของชาวตำบลบางโปรงในอดีต อาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งชาวตำบลบางโปรงแต่ก่อนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ พึ่งพาอาศัยแม่น้ำลำคลองเป็นหลัก มีการอยู่ร่วมกัน พึ่งพากันและกันทั้งคนกับคน คนกับธรรมชาติ ธรรมชาติกับธรรมชาติ ส่วนในด้านสภาพการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนและประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงนั้น พบว่า ในด้านการเปลี่ยนแปลงของตำบลบางโปรง จากอดีตที่ชุมชนจะเป็นชุมชนเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันเมื่อมีความเจริญจากภายนอกเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นโรงไฟฟ้าพระนครใต้ ได้ก่อสร้างขึ้นในพื้นที่ ทำให้เกิดถนน ระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ทำให้ประชาชนในตำบลมีความสะดวกสบายมากขึ้น ประกอบกับมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ ทำให้การประกอบอาชีพต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่

ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ก็หันมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม คนรุ่นใหม่
ละทิ้งวิถีชีวิตดั้งเดิม เป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น อีกทั้งเริ่มมีคนต่างถิ่นอพยพเข้ามาอยู่
ในชุมชนมากขึ้น ส่วนในด้านการเปลี่ยนแปลงของเยาวชน จะพบการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดจาก
เยาวชนที่เข้ามาเป็นทีมวิจัย มีการพัฒนาศักยภาพมากขึ้น รู้จักการมีส่วนร่วม มีการวางแผนในการทำงาน
มีความรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นมากขึ้น จะเห็นได้จากการทำกิจกรรมต่างๆ
ระหว่างทำงานวิจัยจะเห็นว่า ก่อนที่จะจัดกิจกรรม จะมีการประชุมวางแผน เตรียมงาน หลังจากทำก็
จะมีการสรุปบทเรียน ทบทวนการทำงานที่ผ่านมา ทุกครั้งที่ดำเนินกิจกรรมไปแล้วจะมีการนั่งสรุป
วิเคราะห์ถึงกิจกรรมที่จะจัดให้เกิดความต่อเนื่อง เมื่อได้ข้อสรุปอย่างไร จะคำนึงถึงการมีส่วนร่วม
เสมอ โดยจะนำไปปรึกษา พูดยุกับที่ปรึกษา ผู้เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์เท่าที่ทำได้ทุกครั้ง เพื่อให้
ชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายท้องถิ่น ฝ่ายท้องที่ รวมทั้งรู้จักการเอา
ใจใส่ความคิด ความเห็น ความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น เป็นผู้ที่มีจิตใจอ่อนโยนขึ้น มีจิตใจพร้อมจะ
ช่วยงานพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ตลอดจนชุมชนมากขึ้น

ดังนั้นผลลัพธ์จากการวิจัยจะส่งผลให้เห็นถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ตำบล และตัว
เยาวชนที่ได้มีการพัฒนาศักยภาพ แต่สิ่งสำคัญที่สุดนั่นคือ กระบวนการทำการวิจัย เพราะจาก
กระบวนการการมีส่วนร่วม การที่ได้เปิดโอกาสให้ตัวผู้วิจัย คือ เยาวชน เป็นผู้ริเริ่ม คิด ทำ แก้ไข
ปัญหา ทบทวน สรุปบทเรียน จึงทำให้ผลการวิจัยมีความสำเร็จลุล่วง และทำให้ได้พัฒนาศักยภาพ
ของเยาวชนได้อย่างแท้จริง

สารบัญ

	หน้า
บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	I
บทคัดย่อ	III
สารบัญ	V
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
3. คำถามวิจัย	3
4. กลุ่มเป้าหมาย	3
5. ประเด็นการวิจัย	3
6. ระยะเวลาที่ดำเนินการ	3
7. พื้นที่ดำเนินการ	3
8. งบประมาณที่ใช้ในการวิจัย	4
9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
10. รายชื่อผู้ทำงานในโครงการ และผู้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการ	4
บทที่ 2 ทบทวนบริบทและสถานการณ์ชุมชน	
1. สภาพพื้นที่	6
2. สภาพสังคม และวัฒนธรรม	8
3. ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ และระบบกรรมสิทธิ์	19
4. สภาพเศรษฐกิจ	23
5. สภาพปัญหาของชุมชน / สังคม	23
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	
1. วิธีการดำเนินงาน	25
2. การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนการวิจัย	27
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
1. ผลการค้นหามาแนวทางเพื่อให้เยาวชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง	36
2. ผลการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงตามความสนใจของเยาวชน	36
3. ผลจากการศึกษาทำให้ทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนและประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง	39

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	
1. สรุปผลการวิจัย	42
2. อภิปรายผล	43
3. ข้อค้นพบจากการทำวิจัย	44
4. บทเรียนของทีมวิจัย	45
5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	45
ภาคผนวก	
ทำเนียบนักวิจัย	48
ความรู้สึกลูกคนทำวิจัย	49
บันทึกการจัดกิจกรรม	53
ประมวลภาพ	59
สรุปโครงการที่เป็นผลสืบเนื่องจากการทำวิจัย	63

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

ตำบลบางโปรง อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ ตามคำบอกเล่าที่เล่าต่อ ๆ กันมาเกิดขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 1912 ในสมัยพระเจ้าอู่ทอง เดิมชาวบ้านเรียกว่า “บางปลง” เนื่องจากสมัยพระเจ้าอู่ทองเสด็จตรวจราชการ ผ่านมาบริเวณนี้ได้เกิดโรคระบาด ส่งผลให้มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงใช้สถานที่ตรงนี้ปลงศพ หรือ เผาศพ ต่อมามีการสร้างวัดขึ้นจึงให้ชื่อว่าวัดบางปลง เวลาผ่านไปชาวบ้านเห็นว่าชื่อปลงทำให้นึกถึงแต่การปลงศพ จึงได้เปลี่ยนมาเป็นบางโปรง

ตำบลบางโปรงมี 4 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 4.38 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,739 ไร่ ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองสมุทรปราการทางทิศตะวันออก ประมาณ 5 กิโลเมตร ประชากรประมาณ 10,000 คน จาก 3,000 ครัวเรือน ซึ่งต่างจากอดีตจะมีคนอยู่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นญาติกันรู้จักกันหมด มีความรักสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเนื่องจากส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เมื่อมีเทศกาลงานตามประเพณี จะมีวัดเป็นศูนย์กลางดำเนินกิจกรรม เช่น เมื่อถึงงานประจำปีทางวัดมีกิจกรรมก่อพระเจดีย์ทราย ครัวเรือนที่มีเรือแจวใหญ่ก็จะไปขุดและขนทรายจากคลองใหญ่มาเข้าวัดเพื่อก่อพระเจดีย์ทราย แสดงถึงความผูกพันระหว่างวัดกับพุทธศาสนิกชน แม้ปัจจุบันความผูกพันก็ยังคงเหนียวแน่นอยู่เช่นเดิม โดยสังเกตได้จากการทำบุญ งานประจำปี ชาวบ้านจะช่วยงานวัดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และวัดก็ยังเป็นความหวัง เป็นแหล่งพักพิงของคนบางโปรงอยู่เสมอ

สำหรับวิถีชีวิตของชาวบ้านตำบลบางโปรง ตลอดจนประวัติการตั้งถิ่นฐาน วัฒนธรรม ประเพณี การประกอบอาชีพของชุมชน ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะเป็นหลักฐานในการอ้างอิงถึง มีแต่การบอกเล่าและถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาจากรุ่นบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ซึ่งวิถีชีวิตของคนตำบลบางโปรง จะขึ้นอยู่กับภูมิประเทศ ดังจะเห็นได้จากตำบลบางโปรงอยู่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา และมีคลองถึง 4 คลอง และมีร่องน้ำที่เรียกว่า หลอด อีกไม่น้อยกว่า 20 หลอด ตำบลบางโปรงจะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยต้นจาก ไม้โก่งกาง แสม กุ้ง ปู ปลา บ้านเรือนจะตั้งอยู่ริมคลอง ริมน้ำจะใช้น้ำในการอุปโภค บริโภค จับสัตว์น้ำเป็นอาหาร มีต้นจากไว้สำหรับตัดใบเย็บตับจากมุงหลังคาบ้าน ใช้น้ำในการทำสวนมะพร้าว ทำน้ำตาลมะพร้าว ปลูกผลไม้หลากหลาย ชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน แลกของกันกิน นอกจากประกอบอาชีพทางด้านเกษตรแล้ว ยังมีอาชีพค้าขายโดยพายเรือซื้อของในตำบลและใกล้เคียงไปขายตลาดในเมือง เช่น น้ำตาล มะพร้าว หมากกล้วย มะม่วง ฝรั่ง ฟีน ฯลฯ หากพายเรือกลับเก็บไม้ที่ลอยในแม่น้ำมาทำฟืนเกี่ยวน้ำตาลได้อีก

ด้วย นับว่าชีวิตความเป็นอยู่ไม่แตกต่างกันมากนัก จนกระทั่ง ปี พ. ศ. 2507 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้เข้ามาซื้อที่ก่อสร้างและดำเนินการผลิตกระแสไฟฟ้า ในปี พ.ศ. 2512

ช่วงการก่อสร้างและดำเนินการผลิตกระแสไฟฟ้าของโรงไฟฟ้า ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านโปรงเริ่มเปลี่ยนแปลงไป คนที่มีที่อยู่ติดแม่น้ำเจ้าพระยาขายที่สร้างโรงไฟฟ้า เนื้อที่ประมาณ 400 ไร่ มีคนอพยพย้ายถิ่นมาทำงานการไฟฟ้าเพิ่มขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมเริ่มเข้ามาก่อสร้าง ชาวบ้านขายที่มากขึ้น ชาวบ้านในตำบลบางส่วนเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม บางส่วนก็ยังยึดอาชีพทำสวน ทำน้ำตาลมะพร้าวอยู่ เพราะน้ำตาลราคาดี แต่จำนวนคนทำน้ำตาลลดลง พื้นที่ทำสวนลดลง การขุดลอกท้องร่องก็ถูกปล่อยปละละเลย ร่องสวนตื้นเขิน การลોકดินเพื่อให้น้ำใหม่แก่ต้นไม้ก็น้อยลงไปด้วย ทำให้ต้นไม้ไม่เจริญเติบโตเต็มที่และตายในที่สุด อาชีพทำสวน ทำมะพร้าวต้องยุติลง ประมาณปี พ.ศ. 2520 ส่งผลให้ชาวสวนที่อายุน้อยหันหน้าเข้าโรงงานมีเงินเดือนแน่นอน เริ่มมีความสะดวกสบาย จนละเลยงานสวนซึ่งหนักและเหนื่อย รายได้ไม่แน่นอน จนกระทั่งประเทศไทยประสบภาวะเศรษฐกิจเงินบาทลอยตัว ผู้ที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมตกงาน และผู้มีที่ดินแล้วปล่อยทิ้งร้างไว้ เริ่มหันกลับมาใช้ที่ดินมีอยู่ปลูกมะพร้าว ปลูกมะม่วง พอได้เก็บกินเก็บใช้บ้าง

จากสภาพโรงงานอุตสาหกรรมเริ่มเข้ามาในพื้นที่ คนรุ่นใหม่เมื่อเรียนจบไม่มีความภาคภูมิใจอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ หันหน้ามุ่งสู่ภาคธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรม ต่างคนต่างมุ่งทำมาหากิน ทำงานหนักเพื่อหาเงินใช้จ่ายในครอบครัว แข่งขันกันสะสมวัตถุ เวลาส่วนใหญ่จึงอยู่กับโรงงาน หลายครอบครัวสัมพันธ์ภาพครอบครัวและชุมชนลดลง พ่อแม่ลูกมีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยกว่าแต่ก่อน เด็กและวัยรุ่นมีพฤติกรรมก้าวร้าวขาดหลักยึดเหนี่ยวที่ดีงาม ใช้เวลาว่างไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ เช่น เล่นเกม จับกลุ่มดื่มสุรา บางครั้งเกิดการทะเลาะเบาะแว้ง นอกจากนี้ชาวบ้านในตำบลบางส่วนชอบเล่นการพนัน ทำให้ประสิทธิภาพการเป็นหนี้สิน เงินไม่พอใช้จ่ายในครอบครัว

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนกลุ่มหนึ่งของศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง (ศูนย์รวมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของเยาวชน) ซึ่งที่ผ่านมาศูนย์เยาวชนฯ ได้จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนมากมาย ทั้งในลักษณะดำเนินการเอง และร่วมดำเนินการกับองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การสอนภาษาอังกฤษ ศิลปะ ดนตรีไทย ศิลปะการต่อสู้กระบี่กระบอง แข่งขันกีฬา แข่งขันดนตรีสตริงคอมโบ ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมให้สมาชิกเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการ และเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำเยาวชน ซึ่งลักษณะกิจกรรมจะเน้นความสนุกสนานไม่เน้นหลักวิชาการ ทำให้สามารถพัฒนาแกนนำได้ระดับหนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งแกนนำเยาวชน พบว่า การพัฒนาศักยภาพของแกนนำ และการเปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกเยาวชนคนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพ ประกอบกับเพื่อให้มีข้อมูลในการจัดกิจกรรมครั้งต่อ ๆ ไป สมควรที่จะศึกษาหาข้อมูลชุมชนเพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลมาประกอบการวางแผนดำเนินกิจกรรม ซึ่งการศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ของตำบลบางโปรง การเปลี่ยนแปลงที่

เกิดขึ้น และผลลัพธ์ที่ตามมา แก่นนำเยาวชนเห็นว่าจะเป็นรากฐานในการดำเนินกิจกรรมที่เยาวชนจะดำเนินได้ดีต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาแนวทางเพื่อให้เยาวชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง
2. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงตามความสนใจของเยาวชน
3. เพื่อทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนและประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง

3. คำถามวิจัย

จะพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยใช้การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนได้อย่างไร

4. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้อาวุโสและประชาชนตำบลบางโปรง

5. ประเด็นการวิจัย

1. แนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนกับการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน
2. ประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงจากอดีต (ย้อนหลังประมาณ 40 ปี) ถึงปัจจุบัน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้
 - การทำน้ำตาลมะพร้าว
 - การเย็บจาก
 - การเล่นสะบ้าชนไก่
 - ทรัพยากรท้องถิ่น
 - สมุนไพรและแพทย์แผนไทย
 - เครือญาติ

6. ระยะเวลาที่ดำเนินการ

ระยะเวลา 30 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน 2549 – กันยายน 2551

7. พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่หมู่ที่ 1-4 ตำบลบางโปรง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

8. งบประมาณที่ใช้ในการวิจัย

งบประมาณที่ใช้ทั้งหมด 68,671 บาท

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้แนวทางที่ทำให้เยาวชนสนใจและมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง
- 2) ได้ประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงตามความสนใจของเยาวชน
- 3) ได้ทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนและประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง

10. รายชื่อผู้ทำงานในโครงการ และผู้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการ

10.1 ทีมที่ปรึกษา

1. พระครูพุทธนิสารโสกิต	เจ้าอาวาสวัดบางโปรง
2. นายตาด กรุดภู	อดีตกำนันตำบลบางโปรง
3. นายสวัสดิ์ ศรีเขียว	ผู้อาวุโส ตำบลบางโปรง
4. นายบุญธรรม อ่อนจินดา	นายก อบต.บางโปรง
5. นายยิ่ง ใจใส	อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลบางโปรง
6. อาจารย์อำนาจ พุ่มสวัสดิ์	อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดบางโปรง
7. นางสาวเบญจา เอี่ยมอัม	ประธานศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบางโปรง
8. นางบังอร กรุดภู	รองประธานศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบางโปรง
9. นายพงษ์วรรณ สุขโกคา	รองนายก อบต.บางโปรง

10.2 คณะทำงานวิจัย

1. น.ส.ศศิธร ศรีเขียว	หัวหน้าโครงการ
2. นายสฤณี เบ็ญจวิไลกุล	นักวิจัย
3. นายวัชรดา ดาราสร	นักวิจัย
4. น.ส.ชนิตา ชัยสุขวัฒน์	นักวิจัย
5. นายฉัตรชัย พรหมจิตร	นักวิจัย
6. นายธันยวัฒน์ นิ่มเนียม	นักวิจัย
7. น.ส.อจรรพร เขียวน้อย	นักวิจัย
8. น.ส.วิมล ใจดี	นักวิจัย
9. นายปริพล กันทรวิชัยวัฒน์	นักวิจัย
10. น.ส.ประภานันท์ โพธินา	นักวิจัย
11. นายทนต์ มะโนมัย	นักวิจัย

12. น.ส.วารณี สำโรงทอง	นักวิจัย
13. น.ส.กิตติยา กลิ่นจันทร์	นักวิจัย
14. น.ส.พรเพ็ญ เขียวไพศาล	นักวิจัย

15. ผู้สนับสนุนหรือองค์กรสนับสนุน

1. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (ทุนการวิจัย)
2. องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง
3. โรงไฟฟ้าพระนครใต้
4. วัดบางโปรง
5. โรงเรียนวัดบางโปรง

บทที่ 2

ทบทวนบริบทและสถานการณ์ชุมชน

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นงานวิจัยตามความสนใจของเยาวชนในประเด็นประวัติศาสตร์ของตำบลบางโปรง เพื่อได้ทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ในชุมชน และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ตัวเยาวชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการค้นหาวิธีที่จะเป็นจะทำให้เยาวชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเกิด โดยกระบวนการงานวิจัยได้วางการศึกษาบริบทและสถานการณ์ ดังนี้

1. สภาพพื้นที่

1.1. ประวัติศาสตร์ชุมชน

ตำบลบางโปรง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตามประวัติจะไม่ปรากฏหลักฐานที่เป็นเอกสารแน่นอน เพียงแต่เป็นการบอกเล่าที่ไม่สามารถระบุชื่อผู้เล่าคนแรกได้ชัดเจน แต่เป็นประวัติที่ประชาชน หรือแม้กระทั่งเด็กนักเรียนก็จะเข้าใจไปในทางเดียวกันว่าเดิมชื่อว่า “บางปลง” เพราะสมัยโบราณประมาณปี พ.ศ. 1912 สมัยพระเจ้าอู่ทอง เสด็จตรวจราชการผ่านมาบริเวณนี้ได้เกิดโรคระบาดส่งผลให้มีผู้ล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงใช้สถานที่ตรงนี้ปลงศพหรือเผาศพ ต่อมา มีการสร้างวัดขึ้นชื่อ วัดบางปลง เวลาผ่านไปชาวบ้านเห็นว่าชื่อปลงทำให้นึกถึงแต่การปลงศพ ไม่เป็นสิริมงคลทำให้นึกถึงความโศกเศร้า จึงได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นตำบลบางโปรง

สำหรับนายบัณฑิต ศรีเขียว อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดบางโปรง โรงเรียนวัดสุขกรบันทึกลงถึงตำบลบางโปรง เมื่อ 25 ตุลาคม 2536 ว่า ปี พ.ศ.1890 ได้เกิดโรคห่า (อหิวาตกโรค) ระบาดใหญ่พลเมืองล้มตายเป็นอันมาก พญาอู่ทองเสด็จทิวศดที่บ้านสาขลา (บ้านสาขลานาเกลือ อ.พระสมุทรเจดีย์ ปัจจุบัน) สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 9 พระเจ้าอู่ทองราชบุตรเขยจึงทรงนำพระศพพญาอู่ทองกลับเมืองอู่ทอง แต่ระหว่างทางถึงบางหญ้าแพรกเรือแตก ขบวนพระศพจึงลอยมาถึงบางปรัง ซึ่งอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา พระเจ้าอู่ทองจึงทรงอัญเชิญพญาอู่ทองขึ้นทำพิธีปรังพระศพ ณ ที่บางปรังนี้ ชื่อบางปรังนี้ ต่อมาเป็น “บางโปรง” มาจนทุกวันนี้

และสำหรับคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542) กล่าวถึงการตั้งชื่อ “บางโปรง” มีความสัมพันธ์กับพรรณไม้ประจำท้องถิ่นที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งบางโปรงมีต้นโปรงอยู่จำนวนมาก เป็นพรรณไม้ที่มีมากประจำท้องถิ่นในสมุทรปราการแต่ดั้งเดิม

ที่บางท้องถิ่นมีมากถึงกับใช้ชื่อต้นไม้เป็นชื่อถิ่นหรือสถานที่ เช่น บางโปรง เพราะมีต้นโปรงมาก วัดสวนส้ม (วัดเจิวหวาน) เพราะมีส้มเจิวหวานมาก บางนางเกร็ง เพราะมีต้นเกร็งมาก ในตำบลบางโปรง มีวัดบางโปรงตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตามบันทึกของนายบัณฑิต ศรีเขียว (ภาคผนวก) วัดบางโปรงมีอายุยาวนานกว่า 640 ปี เป็นศูนย์รวมใจของชาวบางโปรง มีหลวงพ่อกั้วพระพุทธรูปสำคัญสมัยอุทอง เป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพนับถือของชาวตำบลบางโปรงและตำบลใกล้เคียง ที่เรียกว่าหลวงพ่อกั้วเพราะว่าในช่วงที่กำลังหล่อทองไหลไม่ทั่วถึง ต้องนำตะกั่วอุดซึ่งสอดคล้องกับที่คุณตาเสนอว่า คำว่าวิจิตร บอกเล่าไว้ สำหรับคำบอกเล่าของคุณตาป๊วย จะเล่าถึงหลวงพ่อกั้วว่า เป็นพระพุทธรูปที่มีองค์เป็นทองเหลือง แต่ฐานเป็นตะกั่ว เนื่องจากชาวบ้านช่วยกันหล่อพระพุทธรูปแล้วทองเหลืองหมด ชาวบ้านจึงช่วยกันนำตะกั่วที่มีอยู่ที่แหของตัวเองมาหล่อต่อจนพระพุทธรูปเต็มองค์เรียบร้อย

หลวงพ่อกั้วจะเป็นที่พึ่งทางใจ คนที่มีทุกข์จะมาขอพรและบนบานสานกล่าวขอให้หมดทุกข์ พอถึงงานประจำปีของวัดในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ผู้ที่บนไว้จะมีละครรำแก้บนทั้ง 3 วัน ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีใหญ่อีกหนึ่งประเพณีของตำบลบางโปรง ที่จะต้องมีการแก้บนหลวงพ่อกั้วในงานประจำปีวัด

เรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงพ่อกั้วจากคำบอกเล่าของชาวบ้านมักเกี่ยวข้องกับความศรัทธาและอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ของหลวงพ่อกั้ว เช่น เรื่องมีพระเห็นงูใหญ่ขนาดเท่าต้นมะพร้าวอยู่ใต้ฐานหลวงพ่อกั้ว ทั้ง ๆ ที่ฐานหลวงพ่อกั้วไม่มีหรือช่องใด ๆ ชาวบ้านบางคนเชื่อว่าน่าจะเป็นดวงวิญญาณของเจ้าพระยาที่ตายลง และสร้างหลวงพ่อกั้วทับกองฟอนที่เผาศพไว้ หรือแม้แต่เหตุการณ์ไฟไหม้โบสถ์หลังเก่าของวัด ตอนไฟไหม้มีคนเห็นงูตัวใหญ่ขึ้นมาพันรอบหลวงพ่อกั้ว ทำให้หลวงพ่อกั้วไม่ได้รับความเสียหาย และอีกเหตุการณ์หนึ่งตอนที่ชาวบ้านช่วยกันรื้อโบสถ์ที่ถูกไฟไหม้ เพื่อสร้างหลังใหม่ เสาไม้กลมหักทั้งต้นล้มทับคนรื้อ แต่ไม่ได้รับบาดเจ็บเลยแม้แต่คนเดียว ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นบารมีของหลวงพ่อกั้วที่คุ้มครองให้ปลอดภัย

1.2. ที่ตั้ง – อาณาเขต

ตำบลบางโปรง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองสมุทรปราการทางทิศตะวันออกประมาณ 5 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4.38 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,739 ไร่ มีหมู่บ้านจำนวน 4 หมู่บ้าน มีพื้นที่ติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศใต้ ติดต่อกับ แม่น้ำเจ้าพระยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลบางด้วน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบางหัวเสือ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

1.3. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

พื้นที่ตำบลบางโปรงในส่วนที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา จะเป็นที่ตั้งของโรงไฟฟ้าพระนครใต้เกือบทั้งหมด ผืนดินเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เกิดจากการทับถมของดินจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ไหลมาจากตอนบนลงสู่อ่าวไทย ทำให้พื้นที่ดั้งเดิมของตำบลบางโปรงเป็นที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน เช่น ปู ก้ามดาบ มีการทำสวนมะพร้าว สวนผลไม้และปลูกพืชผักต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันมีการทรุดตัวอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้น้ำท่วมถึงจากอิทธิพลของน้ำทะเล ประชาชนจึงปล่อยที่ดินรกร้างว่างเปล่า มีพืชซึ่งขึ้นอยู่จำนวนมากและเป็นพืชเศรษฐกิจของตำบลบางโปรง คือ ป่าจากที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในพื้นที่

2. สภาพสังคม และวัฒนธรรม

2.1. ประชากร

มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 8,216 คน แยกตามวัยและเพศ ได้ดังนี้

อายุ	เพศ (คน)		รวม (คน)
	ชาย	หญิง	
น้อยกว่า 1 ปี – 5 ปี (ปฐมวัย)	277	308	585
6 – 11 ปี (ป.1-6)	320	353	673
12 – 14 ปี (ม.1-3)	176	190	366
15 – 17 ปี (ม.4-6)	160	184	344
18 – 25 ปี (วัยทำงาน)	432	491	923
26 – 40 ปี	1109	1163	2272
41 – 60 ปี	1120	1197	2317
61 ขึ้นไป (ผู้สูงอายุ)	329	407	736
รวม	3923	4293	8216

(ข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ เดือนกันยายน 2549)

2.2. การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน (รูปแบบดั้งเดิม, รูปแบบใหม่)

ชุมชนบางโปรงเกิดขึ้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานแน่ชัด ชาวบ้านสันนิษฐานว่ากลุ่มคนที่เริ่มมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในตำบลบางโปรง น่าจะเป็นกลุ่มคนไทยที่อพยพมาจากตอนบนของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งการตั้งถิ่นฐานเป็นเหมือนกันทั่วไปที่จะต้องจับจองไถ่ลำนน้ำเป็นหลัก มีการตั้งบ้านเรือนอยู่สองฝั่งคลองบางโปรง เพื่อใช้น้ำในการสัญจรไปมา ทำการเกษตรที่เป็นอาชีพหลัก

มีตระกูลดั้งเดิมที่สืบได้ 'ได้แก่' ตระกูลสุนันท์ นาคเงิน ศรีเขียว คำสอน คงทรัพย์ ใจใส นาคจุ ฯลฯ สำหรับปัจจุบันสภาพทางสังคม เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนในชุมชนให้ความสำคัญกับค่าครองชีพจากการตั้งบ้านเรือนจะหันหน้าเข้าคลอง เปลี่ยนเป็นหันหลังให้คลอง หันหน้าเข้าหาถนนแทน

2.3. เส้นทางคมนาคม การติดต่อกับภายนอก

เดิมใช้เรือสัญจรไปมาติดต่อกัน ทั้งท่ามาหากิน ไปเรียนหนังสือ ปัจจุบันใช้เส้นทางรถมีถนนวัดสวนส้ม – การไฟฟ้า ติดต่อกับชุมชนอื่น

2.4. การศึกษา

2.4.1. การศึกษาในระบบ

การศึกษามีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ก่อนวัยเรียน) 1 แห่ง โรงเรียนประถม 2 แห่ง

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ก่อนวัยเรียน) 1 แห่ง มีนักเรียน จำนวน 126 คน
- โรงเรียนวัดบางโปรง มีนักเรียน จำนวน 396 คน
- โรงเรียนนิลรัตน์อนุสรณ์ มีนักเรียน จำนวน 169 คน

สำหรับระดับมัธยมศึกษาจะมีอยู่ในตำบลข้างเคียง คือ โรงเรียนสุขกร และโรงเรียนบางหัวเสือบุญแจ่มนิยมนิล ปัจจุบันได้รับเลือกเป็นโรงเรียนในฝัน และเปลี่ยนชื่อเป็นเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าสมุทรปราการ

2.4.2. การศึกษานอกระบบ

มีการเรียนการสอนของ กศน. ที่โรงเรียนนิลรัตน์อนุสรณ์ และสำหรับเครือข่ายเรียนรู้ของชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มีศูนย์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง กลุ่มอาชีพทำทองม้วน สนุ่สนุนไพร

2.4.3. การศึกษาพิเศษ

องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดสอนหลักสูตรปกครองท้องถิ่นระดับปริญญาตรีให้แก่ประชาชนในตำบล โดยเรียนผ่านดาวเทียม และจัดสอบในตำบล ได้รับปริญญาที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 91 คน

2.5. สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล จำนวน 1 แห่ง
- สถานพยาบาลเอกชน (คลินิก) จำนวน 2 แห่ง
- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน 2 แห่ง

2.6. วัฒนธรรมและประเพณี

2.6.1. วัฒนธรรมและประเพณีที่ดำรงรักษาไว้หรืออนุรักษ์ฟื้นฟูขึ้นมาใหม่

1) **ประเพณีลอยกระทง** มีการจัดขบวนแห่ทางนพมาศโดยให้นักเรียนของโรงเรียนวัดบางโปรงแต่งตัวร่วมขบวน ขบวนแห่จะเริ่มจากโรงเรียนวัดบางโปรงไปตามถนนในหมู่บ้าน หลังจากนั้นประมาณ 20.00 น. จะมีการแสดงของนักเรียน และในช่วงเวลาดังกล่าวประชาชนจะทยอยลอยกระทง เพราะถ้าลอยดีก็มากน้ำในคลองจะลดลงและทำให้ลงไปลอยกระทงลำบาก ซึ่งผู้นำชุมชนจะร่วมกันสร้างแพชั่วคราวที่ทำน้ำวัดบางโปรงไว้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ร่วมประเพณีลอยกระทง

2) **ประเพณีสงกรานต์** เกิดจากชาวบ้านตำบลบางโปรงที่ไปเห็นประเพณีสงกรานต์พระประแดง มีการแห่แห่ปลา และนำมาปล่อยลงแม่น้ำเจ้าพระยา จึงมีความคิดที่จะนำไปจัดในตำบล และช่วยกันจัดงานสงกรานต์ ลักษณะการจัดขบวนแห่เป็นการแห่ปลาเค็ม (ตัดแปลงแห่ปลาที่มีชีวิตของอำเภอพระประแดง เป็นปลาเค็มตัวใหญ่ เพราะวัดบางโปรงไม่มีปลา) แห่จากบ้านที่เป็นจุดศูนย์กลาง ไปวัด ปัจจุบันขบวนแห่จะประกอบด้วยขบวนที่เชิญตำบลใกล้เคียงร่วมแห่ทางสงกรานต์ นางฟ้า ซึ่งเทพีสงกรานต์ ตำบลบางโปรง จะมีลักษณะแปลกและเด่นกว่าเทพีสงกรานต์ตำบลอื่น ๆ คือ จะคัดเลือกจากสาวงามที่เกิดในตำบลบางโปรงเท่านั้น และจัดขบวนแห่ในวันที่ 14 เมษายน ของทุกปี โดยจัดและเริ่มขบวนแห่จากโรงเรียนนิรัตนอนุสรณ์มาตามถนนในหมู่บ้านเข้าสู่บริเวณวัดบางโปรง

3) **การละเล่นพื้นบ้าน การเล่นสะบ้าชนไก่** เป็นการละเล่นที่ดัดแปลงมาจากสะบ้าแก่นซึ่งจะเล่นกันในช่วงพักการทำน้ำตาลแล้วประมาณเดือน 4 (เดือนมีนาคม) จนถึงช่วงสงกรานต์ หลังจากว่างจากทำงานบ้าน เตรียมอาหารเย็นของแต่ละครอบครัวแล้ว ช่วงเวลาเข้าเล่นสะบ้าแก่นตามบ่อนใต้หมู่บ้าน พอบ่ายกลับบ้านไปทำกับข้าว ทำงานบ้านให้เรียบร้อย พอเสร็จรีบมาเล่นสะบ้าชนไก่ จนถึงเวลาค่ำ แยกย้ายกันกลับบ้าน จะใช้ใต้ถุนบ้านที่เป็นดินอัดแน่นคนในตำบล ลานโบสถ์วัดบางโปรงเป็นสนามแข่งขัน ลักษณะการเล่นสะบ้าชนไก่จะสมมติให้แก่นเป็นตัวไก่ที่ประกอบด้วยหัว ออก ปีกซ้าย ปีกขวา และหาง แล้วแบ่งฝ่ายผู้เล่นยิงสะบ้าโดยมีกติกาใครยิงไก่ฝ่ายตรงข้ามล้มได้มากกว่า ฝ่ายยิงได้มากจะชนะพนัน ปัจจุบัน เล่นที่ลานวัดบางโปรง

4) **ประเพณีการทำบุญต่าง ๆ** ชาวบางโปรงในฐานะพุทธศาสนิกชนคงดำรงกิจกรรมการทำบุญในอดีตได้เกือบครบทุกกิจกรรม เช่น

- บุญเดือนสี่(ตรุษ) เป็นวันสิ้นปีไทย วัดบางโปรงจะทำบุญ 4 วัน เหมือนในอดีต ช่วงเดือนนี้จะเป็นเดือนที่พักการทำน้ำตาล และเสร็จงานลอกท้องร้องมะพร้าวแล้ว เมื่อทำบุญเสร็จตอนเช้าจะเล่นสะบ้าแก่น และเล่นสะบ้าชนไก่ตอนเย็น ซึ่งปัจจุบันการเล่นสะบ้าแก่นหายไปแล้ว เหลือแต่สะบ้าชนไก่ที่จะไปเล่นในงานสงกรานต์เดือนห้าแทน

- บุญเดือนห้า (สงกรานต์) เป็นวันปีใหม่ไทย จะทำบุญ 5 วัน ตั้งแต่วันที่ 13 – 17 เมษายน บุญนี้เป็นทั้งบุญที่แสดงความกตัญญูต่อพระพุทธศาสนา คือ ทำบุญตักบาตร กตัญญูต่อญาติผู้ใหญ่ คือ บังสุกุลกระดูก รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ รวมญาติที่อยู่ห่างไกล และการสนุกสนานรื่นเริง ด้วยการจับขบวนแห่ แข่งขันกีฬาพื้นบ้าน เช่น ตะกร้อลอดบ่วง สะบ้าชนไก่ นอกจากนี้ในหมู่บ้านจะมีการเล่นไฟทอง เพื่อสังสรรค์กับญาติพี่น้อง สร้างความสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

- บุญเดือนหก (วิสาขบูชา) เป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน เป็นวันพระกลางเดือน จะมีการถือศีล เวียนเทียน ซึ่งก่อนเวียนเทียนจะมีการเทศน์ในโบสถ์ก่อนทุกครั้ง

- บุญเดือนเจ็ด (ก่อนเข้าพรรษา) เป็นประเพณีที่ลูกผู้ชายจะได้ตอบแทนพระคุณพ่อแม่ โดยการบวช ส่วนใหญ่จะบวชในช่วงก่อนเข้าพรรษา 1 เดือน เพื่อจำพรรษาในช่วงเข้าพรรษา 3 เดือน ในการจัดงานถ้าเป็นบ้านที่มีฐานะก็จะมีหมอขวัญสอนนาคน แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่จะนิยมให้พระสอนนาคนแทน การทำอาหารเลี้ยงคนช่วยงานเดิมจะเป็นลักษณะขอแรงช่วยกัน ปัจจุบันเพื่อความสะดวกส่วนใหญ่จะใช้วิธีจ้างให้ค่าตอบแทน

- บุญเดือนแปด (เข้าพรรษา) บุญนี้เป็นบุญที่พระพุทธเจ้าโปรดพระพุทธมารดาบนสวรรค์ 3 เดือน พรสภจะมีต้องพักค้างที่วัด จะไปพักค้างคืนที่ไหนไม่ได้ ชาวบ้านจะทำบุญถวายผ้าอาบน้ำฝน ของแห้งระหว่างจำพรรษา ทบบุญรวม 3 วัน และในช่วงเข้าพรรษานี้เดิมเป็นช่วงทำนาของคนที่มีนาอยู่ฝั่งบางปลากรด ซึ่งจะอพยพไปทำนากันมาก คนใส่บาตร คนทำบุญจะเหลือน้อย พระออกบิณฑบาตรได้อาหารน้อยไม่พอฉัน ชาวบ้านต้องผลัดกันมีเวรทำกับข้าวไปถวายพระที่วัด เรียกว่า แกงเวร

- บุญเดือนสิบ (สารทไทย) สารทเดือนสิบ เป็นบุญกลางปีของคนโบราณ ทำบุญ 3 วัน เดือนนี้เป็นเดือนที่ข้าวออกรวงใหม่ (ข้าวเม่าหรือข้าวยาสุก) ชาวบ้านที่ปลูกข้าวจะนำมากวนกับถั่ว งา ข้าวตอกเป็นกระยาสารทถวายพระเพื่อเป็นสิริมงคล แจกจ่ายญาติ พาลูกหลานไปรู้จักญาติผู้ใหญ่

- บุญเดือนสิบเอ็ด (ออกพรรษา) ตรงกับขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 วัดบางโปรงจะทำบุญตั้งแต่ขึ้น 14 ค่ำ ถึงแรม 1 ค่ำ รวม 3 วัน ในวันขึ้น 15 ค่ำ ตั้งแต่เวลา 05.30 น. ถึง 22.00 น. จะมีการเทศน์มหาชาติ หรือเรียกว่า คาถาพัน (13 กัณฑ์) ซึ่งวัดจัดให้ชาวบ้านเป็นเจ้าของกัณฑ์ โดยส่วนใหญ่ยึดถือพระที่จะเทศน์ว่าเป็นลูกหรือหลานใคร ก็ให้ญาติเป็นเจ้าของกัณฑ์ ชาวบ้านจะถือว่าการเทศน์ครั้งนี้เป็นบุญใหญ่ จะช่วยกันนำคั่นกล้วย ผลไม้ตกแต่งบริเวณที่เทศน์ให้เหมือนป่าและจะนำพระเครื่อง ผลไม้มาเข้าพิธี เพราะชาวบ้านเชื่อว่าเมื่อพระเทศน์คาถาพันจบสิ่งของที่เข้ามาร่วมพิธีจะมีความศักดิ์สิทธิ์ และเมื่อพระเทศน์จบกัณฑ์สุดท้ายชาวบ้านจะแย่งของที่เข้าพิธีกันไม่ว่าจะเป็นสายสิญจน์ ผลไม้ ต้นไม้ พระเครื่อง น้ำมันต์ สำหรับเงินติดกัณฑ์เทศน์ วัดจะนำเงินที่ได้เข้ามูลนิธิ

วัดบางโปรง เอาดอกผลซ่อมแซมวัด ซึ่งการนำเงินเข้ามามูลนิธิเริ่มโดยนายโชติ นุ่มสุข สำหรับวันที่ 3 แรม 1 ค่ำ จะมีการตักบาตรเทโว หรือตักบาตรดาวดิงน์ เพื่อรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่ลงมาจากดาวดิงน์ ในช่วงที่ไปโปรดพระพุทธมารดา อดีตจะมีข้าวต้มลูกโยน เพราะมีความเชื่อว่าการเข้าเฝ้าคนจะมากเข้าไม่ถึงพระองค์การถวายของจึงต้องโยนถวาย ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นการใส่บาตรข้าวสารอาหารแห้งแทน เพื่อวัดจะได้เก็บไว้ใช้ในการทอดกฐินต่อไป

- บุญเดือนสิบสอง (กฐิน) ตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือนสิบเอ็ดถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง รวม 1 เดือน บุญนี้เป็นบุญถวายผ้าพระสงฆ์ เพราะช่วงเข้าพรรษาผ้าพระขาด ไม่พอใช้ ต้องใช้ผ้าห่อศพ การทอดกฐินเดิมจะมีคนจอง แต่ภายหลังเพื่อให้คนมีเงินน้อยได้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกฐินด้วยจึงเปลี่ยนเป็นกฐินสามัคคี กิจกรรมในงานทอดกฐินจะมีโรงทานที่ชาวบ้านช่วยกันจัดหา มาร่วมเลี้ยงพระ เลี้ยงคน

- บุญเดือนอ้าย (ปีใหม่สากล) วัดจะจัดให้มีการทำบุญขึ้นปีใหม่ 2 วัน คือวันที่ 31 ธันวาคม และวันที่ 1 มกราคม

- บุญเดือนสาม (งานประจำปีวัดบางโปรง) เป็นบุญงานประจำปีต้นเดือนกุมภาพันธ์ 3 วัน มีการทำบุญ 3 วัน และมีกิจกรรมในงานที่แสดงถึงการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน เช่น

ก. ปิดทองหลวงพ่อก้าว หลวงพ่อบ้านแหลม หลวงพ่อโต หลวงพ่อ โสธร พระศรีอริย์ รอยพระพุทธบาท รำละครแก้บน ชาวบ้านจะพร้อมใจกันแก้บนที่ได้บอกกล่าวไว้เมื่อมีทุกข์ ซึ่งแสดงถึงความเชื่อและความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อหลวงพ่อก้าว จะมีคณะละครรับจ้างรำในช่วง 09.00 – 12.00 น. ของทั้ง 3 วัน ปีที่ผ่านมามีการแก้บนละครรำถึง 200 ยก ๆ ละ 525 บาท รายได้คณะละครแบ่งครึ่งกับวัด

ข. ก่อพระเจดีย์ทราย เป็นการร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านที่จะหาทรายเข้าวัด เพื่อถมที่วัด โดยอดีตชาวบ้านจะต้องไปขนทรายจากสันดอนหน้าองค์พระสมุทรเจดีย์ ป้อมผีเสื้อสมุทร เมื่อเรือมาถึงพระจะตักลงบอกให้ชาวบ้านรู้ว่าเรือทรายมาแล้วให้มาช่วยกันขนทราย แล้วมาก่อกองทรายประกวดกันว่าใครจะกองใหญ่ ปักยอดมากกว่ากัน ปัจจุบันยังคงดำรงอยู่ แต่จะเป็นลักษณะซื้อทรายมาก่อร่วมกัน โดยไม่มีการแข่งขัน และกองทรายเล็กลง

ค. สอยดาว กรรมการวัดจะจัดซื้อของและขอบางส่วนจากชาวบ้าน ร้านค้า โรงงาน เป็นของสอยดาว ส่วนหนึ่งพระมอบให้ซึ่งเป็นของแห้งที่ชาวบ้านเคยถวายพระในงานบุญต่าง ๆ โดยมีครูและนักเรียนโรงเรียนวัดบางโปรงทำดาว ชาวบ้านมาช่วยกันขายดาวทั้ง 3 วัน

2.6.2. วัฒนธรรมและประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปหรือขาดการสืบทอด

1) สลากพัสดุเรียน / สลากภัทรุเรียน (ผู้ให้ข้อมูลไม่แน่ใจว่าเขียนอย่างไร)

สลาก คือ การจับสลาก พัด คือ สารพัดผลไม้ จะเป็นประเพณีที่จัดก่อนเข้าพรรษา ประมาณเดือน 6 หรือเดือน 7 ที่ชาวบ้านจะนำผลไม้ที่บ้านที่มีหลากหลาย เช่น กะท้อน มะปรางหวาน ส้มโอ มาถวายพระ แต่จะมีการเพิ่มเติมในส่วนของการถวายทุเรียนแต่พระสงฆ์โดยมรรคทายกจะจัดสลากพัสดุเรียนขึ้น จะประกาศให้ผู้ที่จะมาทำบุญในวันพระที่กำหนดให้นำทุเรียนมาจับสลาก การจับสลากจะจับเฉพาะผู้ที่เตรียมทุเรียนมาถวายพระ ทางวัดก็จะมีการจับสลากให้กับญาติโยมว่าจะต้องถวายทุเรียนแก่พระองค์ใด สลากพัดนี้เกิดขึ้น เพราะในช่วงนั้นจะมีทุเรียนเมืองนนทบุรีออกมาก แต่ราคาแพง หายาก คนบางโปรง ที่เป็นคนใจบุญ ก็ต้องการถวายผลไม้ที่หายากให้พระได้ฉันบ้าง แม้วันที่กำหนดเป็นวันสลากพัสดุเรียน ไข่ว่าจะมีแต่ผลไม้ที่เป็นทุเรียนมาถวายพระเท่านั้น หากบ้านใดมีผลไม้อื่นก็นำมาถวายพระร่วมด้วย

2) แกงเวร เป็นประเพณีที่บ้านใดมีลูกบวช ต้องมีเวรทำอาหารไปถวายพระ ในช่วงที่ชาวบ้านไปทำนาฝั่งบางปลากด พระจะบิณฑบาตรอาหารได้น้อย ไม่พอฉัน จะมีการจัดเวรให้โยมพ่อแม่ หรือญาติพี่น้องจัดอาหารไปถวายพระที่วัดในตอนเพล

3) ศาสนา ความเชื่อ และการเคารพนับถือ ชาวบางโปรงส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดบางโปรงเป็นศูนย์รวมจิตใจ มีเจ้าอาวาสดูแลรับผิดชอบ พระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนา ทุกวันพระและวันสำคัญอื่น ๆ จะมีผู้มาทำบุญ ปฏิบัติธรรม เช่น วันพระ เทศกาลเข้าพรรษา ออกพรรษา งานสงกรานต์ งานกฐิน ฯลฯ โดยเฉพาะช่วงหลังจะมีกิจกรรมอบรมธรรมะให้เด็ก ๆ เป็นประจำ

ความเชื่อ เป็นความเชื่อในลักษณะของชาวพุทธทั่วไปที่นิยมตั้งศาลพระภูมิ เพื่อให้เจ้าที่เจ้าทางมีสถานที่พักพิง และดูแลเจ้าของบ้าน หรือแม้แต่การบนขอโชคลาภ ขอให้พ้นทุกข์จากหลวงพ่อกว่ ก็เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป นอกจากนี้ การทรงเจ้า เพื่อบรรเทาความทุกข์ตลอดจนรักษาสุขภาพกาย สุขภาพใจแก่ผู้เจ็บป่วยก็มีให้เห็นอยู่ในตำบลบางโปรง

เนื่องจากชาวบางโปรงยังมีวิถีชีวิตอย่างเครือญาติ ครอบครัวขยายยังมีอยู่เป็นส่วนใหญ่ เด็ก ๆ จะได้รับการสั่งสอนให้เคารพนับถือปู่ย่าตายาย และผู้สูงอายุอื่น ๆ ด้วยการทำความเคารพ และคอยดูแลช่วยเหลืออย่างจริงใจ

2.7. การปกครองส่วนท้องถิ่นและภาวะผู้นำ

การปกครองของตำบลบางโปรง จะมี 2 รูปแบบ ประกอบด้วย

2.7.1. รูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่มีผู้นำ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล กรรมการหมู่บ้าน อยู่ในกำกับดูแลของนายอำเภอ ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457

2.7.2. รูปแบบการปกครองท้องถิ่น เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีสมาชิก อบต. 8 คน (4 หมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน) แบ่งเป็นผู้นำที่เป็นคณะผู้บริหารประกอบด้วย นายก อบต. รองนายก อบต. 2 คน และสมาชิก อบต. อีก 5 คน ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

นอกจากนี้ จะมีบุคคลที่เป็นผู้นำเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีผู้เคารพนับถือ มีความรู้ความสามารถที่จะช่วยเหลือผู้อื่นได้จำนวนไม่น้อย เช่น พระ ผู้นำทางศาสนาผู้มีจิตใจอาสาทำงานเพื่อสาธารณะต่าง ๆ อาทิ

- 1) เป็นที่พึ่งของคนเจ็บป่วยด้านกระดูกมีความรู้ทางด้านต่อกระดูกด้วยน้ำมันมด มีคุณตากำนันตาต กรุดภู่อุดิดกำนันตำบลบางโปรง ด้านดับพิษไฟ คางทุม และอื่น ๆ มีคุณตาเสนาะ ด้านจิตร นอกจากนั้นยังมีคุณตาจวน รักษาเกี่ยวกับกระดูก ปวดเข้าได้ และเด็กที่แขนขาหักก็มารักษาจนหาย โดยไม่ต้องเข้าเผือกปูน
- 2) เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมหารายได้ต่าง ๆ มีประธานชมรมชาวบางโปรง และเพื่อน ๆ ที่จะช่วยกันดูแลโรงเรียน ให้มีสภาพพร้อมกับการให้ความรู้แก่ลูกหลานในตำบล ทั้งการหาเงินซ่อม สร้างอาคารเรียน หอประชุม โรงอาหาร ฯลฯ

2.8. ศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง

เยาวชนเป็นอนาคตของชาติ เป็นคำพูดที่คนทั่วไปมักจะพูดกัน แต่ในปัจจุบัน เยาวชนที่จะเป็นอนาคตของชาติกลับมีพฤติกรรมที่น่ากลัว เช่น นักเรียนโรงเรียนเดียวกันฆ่ากันเอง , ดิทยาเสพติด , ค่ายาเสพติด , เล่นการพนัน เป็นต้น บางครั้งสาเหตุของการกระทำความผิดหลายอย่างของเด็ก เกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงทำให้ผลเสียที่ตามมา ไม่เพียงแต่เข้าไประหว่างสถานพินิจ เด็กเร่ร่อนบางคนต้องการหาที่กินที่นอน จึงเลือกกระทำความผิดเพื่อเข้าไปอยู่ในนั้น ส่วนหนึ่งเลือกกระทำความผิดเกิดเนื่องจากสภาพครอบครัว นอกจากนี้เด็กและเยาวชนบางคนถ้าเรียนไม่เก่ง ความประพฤติไม่ดีจริง มักขาดโอกาสในการเป็นผู้แทนของโรงเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เด็กหรือเยาวชนที่จะเป็นอนาคตของชาติ ผู้ที่อบรมสั่งสอนนอกจากผู้ปกครอง ครู อาจารย์แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง เห็นความสำคัญนี้จึงตั้งใจช่วยเหลือผู้ปกครอง โรงเรียน พัฒนาให้เด็กและเยาวชนในตำบลพัฒนาตัวเองให้มีความเก่ง มีความดี และมีความสุข ประสบความสำเร็จในชีวิต หรืออย่างน้อยสามารถต่อสู้กับวิกฤต อุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตได้ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ซึ่งถือเป็น

การพัฒนาประเทศชาติด้วย ที่จะมิดีและเยาวชนฉลาดเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในภายภาคหน้า จึงได้พยายามสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับอนาคตของชาติ ประกอบกับ อบต. มีบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 80 กำหนดว่ารัฐต้องคุ้มครองพัฒนาเด็กและเยาวชน และ พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 มาตรา 67 อบต. มีหน้าที่ต้องส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน จึงได้จัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรงขึ้น

2.8.1. จัดตั้งศูนย์เยาวชน มีวัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาเยาวชน เสริมสร้างให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
- เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี
- เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนได้พัฒนาตนเอง ได้รับการยอมรับจากผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชนในระดับต่าง ๆ

2.8.2. โดยศูนย์เยาวชนตำบลมีบทบาทหน้าที่

- เป็นศูนย์กลางประสานงานพัฒนาเยาวชนของหน่วยราชการและองค์กรเอกชน
- เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน โดยมุ่งหวังว่าเด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม ได้มีกิจกรรมตามความถนัด ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ห่างไกลยาเสพติด รักบ้านเกิดของตัวเอง จนนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสวัสดิการต่าง ๆ ที่เยาวชนสามารถมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมดำเนินการได้ เช่น การช่วยสอดส่องดูแลผู้ที่เฝ้าครองต้องการความช่วยเหลือ การมีส่วนร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน ฯลฯ

2.8.3. วิธีการดำเนินการ / รายละเอียดขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล

- 1) เชิญเยาวชนและผู้ปกครองที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการครอบครัวเข้มแข็งตำบลบางโปรงประชุม
- 2) พุดคุยถึงสถานการณ์เยาวชนในตำบลและสังคมโดยทั่วไป ตลอดจนถึงความต้องการ
- 3) นำเสนอการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล ในด้านรูปแบบ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้ง คือ สามารถรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมได้ โดยที่ อบต.สามารถเป็นที่ปรึกษา และส่งเสริมสนับสนุนได้
- 4) จัดตั้ง และคัดเลือกคณะกรรมการฯ พร้อมรับสมัครสมาชิก

5) นำเสนอ อบต.ออกคำสั่งแต่งตั้งฯ

6) จัดกิจกรรม

2.8.4. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

ศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรงเป็นที่ยอมรับของผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ประชาชน ตลอดจนหน่วยงานข้างเคียง โดยผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น

- จัดแข่งขันดนตรีสากลเป็นประจำทุกปี (2549-2551)
- จัดแข่งขันกีฬาประเพณีช่วงปิดเทอมตุลาคมทุกปี (2548-2550)
- เป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารของ อบต. และทางราชการในกิจกรรมต่าง ๆ

เช่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

- เยาวชนได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกเยาวชนอำเภอเมืองฯ ให้เป็นผู้บริหารสภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ จำนวน 2 คน และ เป็นผู้บริหารสภาฯ ระดับจังหวัด จำนวน 1 คน

- ได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์เยาวชนดีเด่นระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2549

- ร่วมเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมครอบครัวเข้มแข็ง ครอบครัวสัมพันธ์ทั้งของ อบต.เอง และหน่วยงานข้างเคียง เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ ศูนย์พัฒนาสังคม หมู่ที่ 58 จังหวัดสมุทรปราการ

- ได้รับงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ส่งผลให้เยาวชนได้รับงบประมาณจากโรงไฟฟ้าพระนครใต้จัดซื้อเรือเพื่อทำกิจกรรมดูแลสิ่งแวดล้อมคลองบางโปรง

- เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดศูนย์การเรียนรู้เด็กและครอบครัวตำบลบางโปรง เพราะที่จัดกิจกรรมให้กับน้อง ๆ ในพื้นที่ จนกระทั่งได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก ครอบครัว สนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมให้ตำบลบางโปรงเป็นตำบลนำอยู่สำหรับเด็กและเยาวชน โดยจัดกิจกรรมการสอนบ้านน้อง สอนศิลปะ ประดิษฐ์ สอนดนตรีไทย กลองยาว สอนรำ ส่งผลให้ปัจจุบันมีกลุ่มดนตรีไทยในโรงเรียน กลุ่มเยาวชนกลองยาว ชมรมสรีรศึกษาศิลปะ

- เป็นผู้กระตุ้นและรื้อฟื้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจัดวางย้อนยุค ฯลฯ

2.8.5. ประโยชน์ของผลงาน

- การจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง สามารถจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างดี เด็กและเยาวชนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมา ส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนา รู้จักฉลาดคิด ฉลาดทำ ฉลาดสัมพันธ์ และฉลาดใจ
- **ฉลาดคิด:** เยาวชนสามารถมองสถานการณ์ต่าง ๆ ได้หลายมุมมอง มองความเป็นไปได้หลาย ๆ อย่าง ไม่ด่วนปักใจเชื่อ หาข้อมูลก่อนสรุป รู้จักวางแผนอนาคตให้ชีวิตมีคุณค่า เช่น จากผลการทำวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชน ทำให้แบ่งใจให้กับเหตุผลของที่มาของชื่อตำบลที่มาจากหลายแหล่งข้อมูลได้
- **ฉลาดทำ:** เยาวชนรู้จักการวางแผนการทำงานว่าควรทำอะไร เมื่อไร อย่างไร อะไรควรทำก่อนทำหลัง เรียนรู้จากการทำงานและพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ
- **ฉลาดสัมพันธ์:** เยาวชนมนุษย์สัมพันธ์ดี อธิบายดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เห็นคุณค่าของการพึ่งพาอาศัยกัน แบ่งปันช่วยเหลือ รู้จักความพอดี รู้จักกาลเทศะ บุคคล รับฟัง เห็นใจ และให้กำลังใจ
- **ฉลาดใจ:** เยาวชนมีพลังใจ มีความกล้าหาญที่จะกระทำการสิ่งที่ดีงาม เห็นคุณค่าของตัวเองไม่ทอดทิ้ง มีความกตัญญู เช่น การเดินรณรงค์ขอพรผู้สูงอายุตามบ้านในวันสงกรานต์

2.8.6. สมาชิกปัจจุบัน

จัดให้มีการสมัครสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง มีสมาชิกที่เขียนใบสมัคร จำนวน 144 คน (ภายหลังถือว่าเด็ก เยาวชนทุกคนเป็นสมาชิกศูนย์เยาวชนโดยปริยาย ซึ่งผู้มีอายุระหว่าง 12-25 ปี ตำบลบางโปรง มีจำนวน 1,633 คน)

2.8.7. คณะกรรมการ

ศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง มีคณะกรรมการบริหารจัดการ เพื่อให้ศูนย์มีกิจกรรมและความเคลื่อนไหวเป็นไปตามบทบาทหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คณะกรรมการประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ กรรมการฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายนันทนาการ ฝ่ายพลานามัย ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายสวัสดิการ

2.8.8. ปัญหาและอุปสรรค

- การจัดกิจกรรมให้แก่เยาวชนที่ออกนอกกระบบโรงเรียนก่อนกำหนดยังไม่ทั่วถึง แม้คณะกรรมการเยาวชน และอบต.จะได้จัดกิจกรรมให้ก็ยังไม่ได้รับความสนใจจากเยาวชนกลุ่มดังกล่าวเท่าที่ควร

- ในระยะเริ่มต้นผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ในชุมชน จะไม่เข้าใจระบบการทำงาน of คณะกรรมการเยาวชนฯ ทำให้ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเท่าที่ควร (ปัจจุบันเข้าใจและได้รับการยอมรับแล้ว)

2.8.9. ข้อเสนอแนะ / แนวทางแก้ไข

- เปิดโอกาสและเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์เด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้น
- สนับสนุนงบประมาณดำเนินกิจกรรม ดังเช่นการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สกว.ให้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนตัวเอง ส่งผลให้เกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิด และเกิดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ผู้ปกครองเป็นอย่างดีหลายกิจกรรม

2.9. ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและกลุ่มชุมชน

ครอบครัวคนบางโปรงดั้งเดิม ส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่ดั้งเดิมจะยังอยู่กับพ่อแม่ ลูกหลานจะมีปู่ย่าตายายอยู่ร่วมกัน สำหรับครอบครัวที่อพยพมาอยู่ช่วงหลังเมื่อมีอุตสาหกรรมเข้ามาในตำบล จะมีลักษณะครอบครัวเดี่ยว เหมือนชุมชนเมืองทั่ว ๆ ไป แต่ความสัมพันธ์ของคนบ้านใกล้เคียงจะมีการพบปะพูดคุยกันดีกว่าชุมชนเมืองอื่น ๆ ซึ่งสังเกตได้จากหมู่บ้านจัดสรรที่มีอยู่ 2 แห่งในตำบล

ตำบลบางโปรง เหมือนชุมชนทั่วไปที่มีระบบอุปถัมภ์ ใครเคยให้ความช่วยเหลืออะไรไว้ จะต้องหาทางตอบแทนบุญคุณ สำหรับระบบกลุ่มการช่วยเหลือกัน ที่เห็นชัดเจนในตำบลบางโปรง คือ

1) กลุ่มสมาคมพัฒนากิจสงเคราะห์ ที่ทุกคนร่วมกันสละเงินเพื่อสงเคราะห์ศพ เพื่อนและญาติสมาชิก สละ 20 บาท ซึ่งมีสมาชิกถึง 500 กว่าคน โดยมีผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางธรรมชาติช่วยกันเดินเก็บเงินทุกครั้งเมื่อมีผู้เสียชีวิต

2) กลุ่มศูนย์พัฒนาครอบครัว เป็นกลุ่มคนที่มีใจอาสาช่วยงานราชการ ในด้านการดูแลให้สมาชิกในครอบครัวอยู่กันอย่างมีความสุข อบอุ่น หรือถ้ามีโอกาสช่วยเหลือได้ก็พูดคุย หารื้อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

3) กลุ่มที่ช่วยเหลือกันจัดเงินอีกกลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนตำบลบางโปรง ที่มีพี่ ๆ มานั่งคุยและต้องการจัดกิจกรรมให้น้อง ๆ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ หรือแม้กระทั่งการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้ก็ยังหวังว่าจะมีข้อมูลเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านตำบลบางโปรงในการวางแผนแก้ไข พัฒนาตำบลด้วย

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มที่ช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มแม่บ้านทำทองม้วน มีคุณป้าบังอร กรุดภู (ป้าแปด) เป็นประธาน เป็นลูกกำนันเก่า และเป็นลูกหลานช่างของหวานเก่า

เป็นคนที่ไม่ชอบอยู่ว่าง ชอบอาสาช่วยเหลือคนอื่น จนทางราชการแต่งตั้งให้เป็นอาสาสมัครต่าง ๆ หลายตำแหน่ง กลุ่มทำทองม้วนนี้เป็นที่รองรับผู้หญิงที่อยู่ว่าง ๆ และต้องการมีรายได้พิเศษ นอกจากมีกลุ่มนี้แล้ว ยังมีเงินกู้สตรีที่ อบต. จัดสรรให้ โดยคุณป้าตัว คุณป้าแปด ช่วยกันดูแล บริหารให้คนที่มาขายมาขอกู้ไปลงทุนได้อีกด้วย จากผลการดำเนินกิจกรรมนี้ทำให้คนในตำบล บางโปรงรู้จักและคุ้นเคย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่าที่จะดูเรื่องผลประโยชน์เป็นหลัก ระเบียบ ข้อปฏิบัติ กฎเกณฑ์ของชุมชน การดำรงชีวิตของชาวบางโปรง ส่วนใหญ่จะอยู่กันอย่างพึ่งพาอาศัย กัน เกรงใจกัน มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นจะแก้ใจกันเองก่อน ถ้าเกินกำลังความสามารถก็จะขอความช่วยเหลือจาก อบต.

นอกจากนี้จะสังเกตได้จากการอยู่ร่วมกันของชาวบางโปรง จะมอบให้ผู้นำที่เขาไว้ใจ ช่วยตัดสินใจ ถ้าเห็นว่าจะไม่เสียหาย เช่น การทำบุญ พระกับมรรคทายกจะเป็นผู้คิดกิจกรรมและขอความร่วมมือชาวบ้าน ซึ่งจะได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งทั้งกำลังกาย ใจ และทรัพย์

การจัดการความขัดแย้ง ความผิด บทลงโทษ การลงโทษ และการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ถ้าเป็นในตำบลเดียวกันจะมีการตัดสิน โดยวิธีไกล่เกลี่ย เพราะส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกัน แต่ถ้าหากมีเรื่องกับต่างตำบล อาจถึงการใช้มีด หรือปืนตัดสินปัญหา และจากการที่เป็นคนที่นับถือศาสนาพุทธคนบางโปรงที่เป็นผู้ใหญ่โดยทั่วไปจะไม่เป็นคนอาฆาต จะมีลักษณะยังงี้ก็ได้ ไม่โกรธนาน การลงโทษทางสังคมประเภทการไม่สนทนา การไม่ร่วมสังฆกรรมจะไม่เห็นในชุมชนบางโปรง แต่สำหรับวัยรุ่นบางส่วนในปัจจุบัน มีลักษณะทำที่เปลี่ยนแปลงไป จะรู้สึกเขม่น ไม่ถูกใจคนไม่รู้จักไปเสียหมด จนถึงกับทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายกัน ฆ่ากันก็มี เป็นที่ปวดหัวของผู้ใหญ่ในตำบลอยู่บ้าง

3. ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ และระบบกรรมสิทธิ์

3.1. พื้นดิน

3.1.1. ลักษณะของพื้นดิน

ลักษณะของพื้นดินของตำบลบางโปรง เดิมเป็นป่าชายเลนที่มีพืชและสัตว์น้ำ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ มีป่าจาก ดินสามารถปลูกมะพร้าว มะม่วง (ที่คนเก่า ๆ บอกว่ามะม่วงน้ำดอกไม้วางโปรงลูกใหญ่ เม็ดลีบ เนื้อเยอะ หวานแหลม ไม่มีเสี้ยน) ส้มโอ มะนาว และพืชผักอื่น ๆ ได้ดี ชาวบางโปรงจึงมีอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว เย็บจากเป็นหลัก การทำสวนเป็นงานหนัก ไม่มีเวลาพัก ทำน้ำตาลเสร็จ ต้องตัดจากเย็บจากต่อตลอดปี เมื่อบางโปรงมีโรงไฟฟ้า โรงงานมาตั้ง ชาวบางโปรงรุ่นหนุ่มสาวส่วนใหญ่หันไปเข้าโรงงาน งานทำสวนจึงขาดแรงงานดูแลเอาใจใส่สวน ปล่อยร่องสวนให้ขึ้นเงิน ไม่ขุดลอกตามปกติที่ควรเป็น ทำให้ดินมีสภาพเหลว น้ำไปด้วยน้ำเค็ม พืชไม่ได้รับปุ๋ยใหม่ ประกอบกับสภาพแวดล้อม อากาศเปลี่ยนแปลงไป

น้ำเค็ม แมลงรบกวนมาก มะพร้าว ผลไม้ตายในที่สุด บางบ้านก็ปล่อยให้ทิ้งร้าง ดินน้ำเหลว ไม่ยกร่อง ปล่อยไว้เฉย ๆ จนดินเสียหมด จะมีเพียงไม่กี่บ้านเท่านั้นที่พอมีที่ และพยายามดูแล ร่องสวน และปลูกมะพร้าวไว้เก็บกิน ทำน้ำตาลกิน สำหรับบ้านที่ยังทำน้ำตาลเป็นรายได้พิเศษก็มี เพียงบ้านเดียวในตำบล คือ บ้านคุณป้าบุปผา อ่อนจินดา (ป้าแดง) ส่วนการเห็บจาก เนื่องจากป่าจาก ของตำบลบางโปรง ยังมีอยู่อีกมากพอสมควร (เป็นที่ที่นายทุนซื้อไว้) คนเห็บจากก็จะเข้าถือครอง ที่ดินผืนนั้น ๆ ทำให้คนที่อยู่บ้านเฉย ๆ และผู้อาวุโสที่สามารถเห็บจากได้ ยังพอมีรายได้ช่วยเหลือ ครอบครัวบ้าง สำหรับคนที่นั่งเห็บทั้งวันจะมีรายได้ไม่น้อยกว่า 100 บาทต่อวัน

3.1.2. การถือครองที่ดิน กรรมสิทธิ์

ที่ดินของตำบลบางโปรงทั้งหมดเป็นโฉนด ส่วนใหญ่ผู้ที่มีฐานะดี ๆ จะพยายามไม่ขายที่ เพื่อเก็บไว้ให้ลูกหลาน แต่บางส่วนก็ขายให้กับนายทุนที่อยู่นอกชุมชน ซึ่งเป็น นายทุนใหญ่ที่กว้านซื้อไว้เกือบทั้งหมด คือ บริษัท เถลิงลาภ จำกัด ในช่วงที่โรงไฟฟ้าจะเข้ามา ตั้งแต่ปี 2508

3.2. พื้นน้ำ

3.2.1. แหล่งน้ำ

บางโปรงในอดีตมีคลองเป็นหัวใจในการทำมาหากิน การสัญจรไปมา และการอยู่อาศัย มีคลองหลัก คือ คลองบางโปรงที่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา ไปถึงสุดเขตตำบล บางโปรงบริเวณวัดสวนส้มและคลองตาแจ้ง ที่แยกมาจากคลองบางฝ้าย นอกนั้นจะมีหลอดเล็ก ๆ จำนวนมาก เพื่อสะดวกในการนำเรือเข้าบ้าน นำน้ำไปสู่ร่องสวน

3.2.2. การจัดการน้ำ

การใช้น้ำจากแหล่งน้ำของชาวบางโปรง จะใช้ตามความจำเป็น น้ำเป็น ลักษณะมีขึ้นมีลง จะอยู่ในสภาพดีเกือบตลอด จะมีบ้างบางครั้งที่น้ำดำ น้ำเสีย ที่เกิดจากโรงงาน ปล่อยออกมา ในส่วนนี้ชาวบ้านจะแจ้งให้ อบต. ที่มีหน้าดูแลคลองสาธารณะดำเนินการ

3.2.3. การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ

- บริโภค / อุปโภค เดิมชาวบางโปรงใช้น้ำในการอุปโภค บริโภค แต่ภายหลังน้ำจะนำไปบริโภคไม่ได้เลย หลังจากมีโรงไฟฟ้า และโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามา มีการ สร้างถนนการใช้แหล่งน้ำเพื่อการเดินทาง การทำมาหากินก็ลดลง

- เกษตรกรรม อดีตเคยใช้น้ำในการปลูกมะพร้าว ปลูกผักผลไม้ ขนส่งผลผลิตทางการเกษตร เพื่อนำไปจำหน่าย แลกเปลี่ยนกันระหว่างข้าว น้ำตาล และอื่น ๆ ของ ผังบางปลาเกศ บางพลี บางเสาธง ปัจจุบันน้ำก็ยังมียุทธประโยชน์กับบ้านที่เลี้ยงปลา ปลูกต้นไม้ มะพร้าวอยู่ เพียงแต่น้อยลงจากเดิมเท่านั้น

- ธุรกิจและอุตสาหกรรม การนำน้ำมาใช้ธุรกิจหรืออุตสาหกรรมของตำบล พบว่าไม่มีการใช้ประโยชน์จะเป็นเพียงเส้นทางให้คนป่าเลียมพายเรือไปตัดจาก 1 ลำ และเรือรับจ้างวิ่งส่งคนไปทำงาน หรือข้ามฝั่งเป็นครั้งคราว 2 ลำ เรือหาปลา ขายปลา อีก 2-3 ลำ เท่านั้น

3.2.4. การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ

ชาวบ้านใกล้เคียงจะช่วยกันดูแลคลองด้วยการไม่ทิ้งขยะลงคลอง ส่วนใหญ่จะทิ้งกับถังขยะที่ อบต. จัดให้ สำหรับการตั้งกลุ่มร่วมกันอนุรักษ์ดูแล แม้ทางราชการแต่งตั้งกลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้นำดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม

3.3. ป่าไม้และชุมชน

3.3.1. ขอบเขต ขนาดพื้นที่ แผนที่

เนื่องจากตำบลบางโปรง ไม่มีพื้นที่สาธารณะนอกจากวัด โรงเรียน ลักษณะของป่าจะเป็นป่าโคกทาง ป่าจากของคนในชุมชน และนายทุนจากภายนอก โดยที่ชาวบ้านจะเข้าตัดจากเป็นรายปี ซึ่งมีถึงประมาณ ครั้งหนึ่งของตำบลบางโปรง นอกจากนี้ยังมีผู้ใหญ่บ้านและเครือญาติได้ช่วยกันอนุรักษ์ป่าโคกทาง โดยการปลูกเพิ่มขึ้นเพื่อให้กุ่ม ปลูกปาล์มที่หักพัง และวางไข่

3.3.2. ลักษณะของทรัพยากรในป่า

ลักษณะจะเป็นเหมือนป่าชายเลนทั่ว ๆ ไป มีพันธุ์ไม้และสัตว์น้ำเป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งรายได้ มีต้นจาก ต้นเสม โกกทาง โปรง ต้นลำพู ต้นตะบูน เหงือกปลาหมอ ต้นดินเป็ด ปลูกเสม ปลูกทะเล ปลูก้ามดาบ กุ่มก้ามกราม ปลาตีน ปลาจำพวก ตะกวด ฯลฯ

3.3.3. การจัดการป่าและการใช้ประโยชน์

รูปแบบการจัดการ ผู้ที่เป็นเจ้าของไม่ว่าจะของตัวเองหรือเช่าไว้ จะไม่ปล่อยให้ป่าจากรก จะมีการตัดจาก เพื่อให้จากใหม่ได้เกิดและเติบโต จะไม่นิยมนตัดยอดขาย แม้ยอดจะขายได้ถึงยอดละ 3-4 บาท ซึ่งการจัดการเพื่อใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนาน จะใช้ภูมิปัญญาในการจัดการ ดังนี้

1) ตัดและแต่งใบในกอจาก 1 กอ จะตัดให้เหลืออย่างน้อย 1 ทาง เพื่อเลี้ยงต้น และให้มีใบในการสังเคราะห์แสง (ตรงกับวิทยาศาสตร์) ในการตัดจะตัดถึงส่วนโคนของต้นจาก หรือพอนจากซึ่งเป็นส่วนอวบน้ำ

2) การตัดสาง ในกรณีที่ต้นจากแตกกอ และเพิ่มจำนวนมากขึ้นทำให้ใบติดแน่น จนไม่มีช่องว่าง รับแสงได้น้อยลง ทำให้ใบที่ไ้ใช้ทำตับจากไม่สวย จึงจำเป็นต้องตัดกอทิ้งเพื่อให้มีช่องว่าง และไม่แย่งอาหารกันมากเกินไป ชาวบ้านเรียกวิธีนี้ว่า การฆ่าจาก

3) การบำรุงรักษา ธรรมชาติจะเป็นผู้ดูแลรักษาเอง ไม่มีการให้ปุ๋ยใด ๆ ทั้งสิ้นนอกจากการทำตามข้อ 1) และ 2) ประโยชน์ที่ได้จากป่า คือ ป่าจากจะช่วยยึดดินกันดิน

พังทลายได้ ชาวบ้านที่ชอบหาปู ปลา ก็จะเข้าไปจับปู ปลา บางส่วนก็นำมาในป่าออกมาขาย ซึ่งมีเพียงเล็กน้อย สำหรับพืชที่อยู่ในป่าและอดีตที่มีสรรพคุณเป็นยา ประกอบด้วย

- โกงกาง เปลือกใช้ต้มน้ำรับประทานเป็นยาสมานแก้ท้องร่วง คลื่นเหียนอาเจียน แก้บิดเรื้อรัง ใช้เปลือกต้มน้ำล้างบาดแผลเรื้อรัง เปลือกตำพอกห้ามเลือดบาดแผลสดได้ดี
- โปรงแดง เปลือกมีรสฝาดใช้ต้มน้ำล้างบาดแผล
- โปรงขาว เปลือกมีรสฝาดจัดใช้เปลือกต้มน้ำรับประทานแก้ท้องร่วง แก้อาเจียน แก้บิด เปลือกตำพอกใช้ห้ามเลือด
- แสมดำและแสมขาว แก่นจะมีรสเฝื่อน ต้มน้ำแก้ลมในกระดูก แก้กะษัยโดยมากจะใช้คู่กับแก่นแสมสาร เป็นยาขับเลือดเสียของสตรี
- ตะบูนขาว ตะบูนดำ เมล็ดรับประทานแก้ท้องร่วง แก้บิด เปลือกต้มน้ำ และผลรับประทานแก้โรคหิวตกโรค
- ลำมะงา ใบใช้ภายนอก ตำพอก ต้มน้ำชะล้างบาดแผลหรือตากแห้งบดเป็นผงทาหรือโรยบริเวณที่เป็นแผล ใบสดต้มน้ำดื่มชะล้างบริเวณที่เป็นฝี ผื่นคัน แผลเน่าเปื่อย
- เหงือกปลาหมอดอกม่วง และเหงือกปลาหมอดอกขาว ทั้งต้น รากนำมาต้มอาบแก้พิษไข้ ส่วนหัวแก้ผื่นคัน แก้โรคผิวหนังทุกชนิด ถ้าใช้รับประทานเป็นยาแก้พิษฝีดาษ
- จาก ใบมีรสฝาดแก้ลมจืดต่าง ๆ ขับเสมหะ และดับพิษเกือบทุกชนิด น้ำตาลจากจากใช้สมานแก้ริดสีดวงทวาร
- ประดู่เตลียง จากลำต้นใช้ทารักษาแผลหรือฝี เพื่อดูดหนองและดับพิษ
- เถาวัลย์เปรียง ต้มเป็นยาแก้ปวดเมื่อย
- เถาวัลย์ย่านาง แก้เหน็บชา
- ต้นข่อยพินสี ต้มสำหรับคนท้องคลอดลูกง่าย
- ต้นใบมะกา แก้กะษัย ปัสสาวะไม่ออก

4. สภาพเศรษฐกิจ

4.1. การประกอบอาชีพ

4.1.1. ภาคการเกษตร (การผลิตและการแปรรูป)

ตำบลบางโปรงในอดีตจะปลูกมะพร้าว ทำน้ำตาลมะพร้าวใส่ป๊อปปี้เย็บจากเป็นอาชีพหลัก ปัจจุบันจะเห็นเพียง 3-4 บ้านที่ปลูกมะพร้าว และทำน้ำตาลไว้ใช้ในครัวเรือน และจะมีเพียง 1 บ้านเท่านั้นที่ปลูกมะพร้าวและทำน้ำตาลขายเป็นรายได้เสริม ลักษณะของการผลิตจะเปลี่ยนไปจากป๊อปปี้เป็นถ้วย ๆ ใส่ถุงละครึ่งกิโลกรัม ส่วนการเย็บจากเป็นอาชีพยังพอมีให้เห็นอยู่ละแวกบ้านในสวนหมู่ที่ 2 ประมาณ 20 ครัวเรือน นอกจากนั้นมีการเลี้ยงปู ปลา เป็นอาชีพเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่บ้างไม่เกิน 5 ครัวเรือน

4.1.2. นอกภาคการเกษตร (การผลิตและการแปรรูป)

สำหรับการประกอบอาชีวนอกภาคการเกษตร คนตำบลบางโปรงจะมีทั้งรับจ้างทำงานตามบริษัท โรงงานในพื้นที่ เป็นพนักงานการไฟฟ้า (รัฐวิสาหกิจ) ค้าขาย และมีสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่ได้รับการคัดสรรระดับ 4 ดาว ประกอบด้วย ทองม้วนสมุนไพรภูตะวัน

5. สภาพปัญหาของชุมชน / สังคม

5.1. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

- ชอบเสี่ยงโชค เล่นการพนัน
- นิยมวัดตามกระแสความนิยม ใช้จ่ายเงินเกินความสามารถที่หาได้ ทำให้มีหนี้สิน
- รายได้ไม่พอกับรายจ่าย สังเกตได้จากกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตำบลทั้งที่ชาวบ้านร่วมตัวดำเนินการกันเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ฯ หรือรัฐบาลจัดสรรให้ เช่น กองทุนหมู่บ้าน โครงการส่งเสริมอาชีพ จะเห็นว่าคนออมมีน้อยกว่าคนอื่นกู้เงิน
- วัยรุ่นที่เรียนไม่จบตามหลักสูตรว่างงาน

5.2. ปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากการพูดคุยของศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบางโปรง พบว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ของตำบลบางโปรง ก็คือปัญหาที่พบในสังคมทั่วไป ประกอบด้วย

- วัยรุ่นติดเกมส์ ไม่สนใจเรียน
- พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาอบรมสั่งสอนบุตร
- วัยรุ่นไม่เชื่อฟังพ่อแม่
- ครอบครัวแตกแยก

- วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติด เฮดส์ เช่น มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

- วัยรุ่นมีพฤติกรรมเลียนแบบ หลงวัตถุ เช่น ชอบใช้ของมีค่า
- วัยรุ่นขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน
- ผู้สูงอายุเหงา เป็นกลุ่มชายขอบที่คนในครอบครัวให้ความสนใจน้อยลง ทำให้ผู้สูงวัยเหล่านั้นหันหน้าเข้าหาวัด

- วัยรุ่นไม่ชอบไปโรงเรียน เพราะเรียนไม่ทันเพื่อน
- การอพยพมาทำงานของคนต่างจังหวัด ส่วนใหญ่มุ่งแต่ทำงานหาเงิน ไม่มีเวลาให้ครอบครัว

5.3. ปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของตำบลบางโปรง ที่พบว่ามีก่อให้เกิดความเดือดร้อน กับคนส่วนใหญ่ จะเกิดจากการเห็นแก่ตัวของนายทุนที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน เช่น นำถ่านหินมากองไว้ในที่โล่ง เมื่อมีลมหรือฝนก็เกิดการกระจายไปรบกวนชาวบ้าน ทำให้เกิดมลพิษ โรคทางเดินหายใจ และอีกประการหนึ่งที่เกิดจากคนบางโปรงเอง น่าจะเป็นเรื่องของการกำจัดขยะ คนส่วนใหญ่ยังทิ้งขยะไม่แยกประเภท ไม่นำของที่ใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ ทำให้ขยะมีจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังมีปัญหาที่เกิดจากการปิดกิจการโรงงานอุตสาหกรรมในตำบล ทั้งเศษเหล็ก เศษวัสดุที่ทิ้งไว้ ทำให้เกิดสนิมเมื่อฝนตกทำให้พื้นดินมีสนิม และเสื่อมโทรม สารเคมีรั่วไหลลงสู่ลำคลอง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นงานวิจัยตามความสนใจของเยาวชนในประเด็นประวัติศาสตร์ของตำบลบางโปรง เพื่อได้ทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ในชุมชน และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ตัวเยาวชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการค้นหาวิธีที่ที่จะเป็นจะทำให้เยาวชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเกิด โดยกระบวนการงานวิจัย ได้วางขอบเขตการดำเนินงานของโครงการวิจัยมีพื้นที่ศึกษา คือ ชาวบ้าน และผู้อาวุโสที่มีความรู้เชิงประวัติศาสตร์ ในตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทางทีมวิจัยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนและเยาวชนในชุมชน โดยมีการเริ่มวางแผนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมตามบทบาทและหน้าที่ตามความถนัด เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของโครงการแล้วจึงลงมือดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้

1. วิธีการดำเนินงาน

1.1. ระยะที่ 1 (6 เดือน)

1) ประชาสัมพันธ์โครงการ โดยจัดทำป้ายกัณฑ์เอ้าท์ เสียงตามสาย แผ่นพับ ใบปลิว และประชุมชี้แจงแก่ ผู้อาวุโส สมาชิก อบต. กำนันผู้ใหญ่บ้าน พระ ครู เยาวชน (เม.ย.49)

2) ประชุมวางแผนและสรุปผลการดำเนินงาน

3) จัดกิจกรรมรวมเยาวชน ดังนี้ (พ.ค.49)

3.1) เพื่อเตรียมหาเยาวชนที่สนใจร่วมงานวิจัย (ทีมงานเยาวชน) และสำรวจพื้นที่ โดยจัดไบท์แรลลี่ จัดฐานความรู้ ประกอบด้วย

- อาชีพดั้งเดิม (การทำน้ำตาลมะพร้าว การเย็บจาก)
- ฐานประเพณี วัฒนธรรม การละเล่น (สะบ้าชนไก่ สะบ้าแก่น)
- ทรัพยากรท้องถิ่น
- ภูมิปัญญาทางด้านแพทย์แผนไทย สมุนไพรในท้องถิ่น ข้อมูล
- เครื่องญาติ
- OTOP
- การวิจัยท้องถิ่น

3.2) เชิญเยาวชนที่ผ่านกิจกรรมไบท์แรลลี่ ประชุมหารือและเลือกเรื่องที่เยาวชนสนใจศึกษาร่วมกัน

4) พัฒนาศักยภาพทีมงาน โดยอบรมทักษะการเก็บข้อมูล เทคนิคการสัมภาษณ์ การสรุปวิเคราะห์ (พ.ค.49)

5) เก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ โดยสืบค้นแหล่งข้อมูลจากผู้อาวุโส ครู พระ ฯลฯ โดยการจดบันทึกและอัดเทปเสียงและถ่ายภาพ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในและภายนอกพื้นที่ (มิ.ย.-ส.ค. 49)

6) รวบรวม สรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลแนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชน และประวัติศาสตร์ชุมชน (ส.ค. – ก.ย.49)

7) พัฒนาศักยภาพทีมงาน โดยศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับทีมงานที่มีการวิจัยลักษณะใกล้เคียงกัน (ก.ย.49)

8) สรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานระยะที่ 1 (ก.ย.49)

1.2. ระยะที่ 2 (6 เดือน)

1) ประชุมวางแผนและสรุปผลการดำเนินงาน (ต.ค.49)

2) จัดเวทีเสนอข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อตรวจทานข้อมูลและสร้างการมีส่วนร่วม (พ.ย.-ธ.ค. 49)

3) พัฒนาศักยภาพทีมงาน โดยศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเรียนรู้เทคนิคการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา พัฒนาชุมชน (ธ.ค.49)

4) สรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานระยะที่ 2

1.3. ระยะที่ 3 (18 เดือน)

1) จัดกิจกรรมคืนข้อมูลสู่ชุมชน

- กิจกรรมย้อนยุคตำบลบางโปรง
- กิจกรรมเวทีเสวนา “ทิศทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนใครกำหนด”

2) สรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

2. การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมไบค์แรลลี่

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) ต้องการให้เยาวชน/ครอบครัว จำนวนประมาณ 40 คน ได้เห็นสภาพของชุมชนทุกหมู่บ้านและได้รับทราบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวตำบลบางโปรง ในลักษณะของการมีส่วนร่วม สนุกสนานบรรยากาศไม่น่าเบื่อ โดยเฉพาะผู้อาวุโสในตำบลที่พยายามสื่อถึงวิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณีเก่าๆ ของตำบล
- 2) แก่นนำเยาวชนที่เป็นทีมงานได้เรียนรู้และพัฒนา และ
- 3) ได้ผู้ร่วมทีมวิจัยเพิ่มเติม

วิธีการและเครื่องมือ

- แบ่งการจัดจักรยานเป็นกลุ่ม เพื่อให้รู้จักการเรียนรู้ การทำงานเป็นหมู่คณะ
- การจัดจักรยานเหมาะสมกับการเรียนรู้ในลักษณะแหล่งเรียนรู้กระจายอยู่ทั่วไปใน

ตำบล

- มีสมุดบันทึก เพื่อเป็นการเตือนความจำ
- ปลอกกลุ่มเป้าหมายครั้งละ 2 สีๆ ละสาย
- ใช้เสียงตามสาย อบต.บอกเปลี่ยนฐาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ในกิจกรรมนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

1) ช่วงเตรียมงาน โดยกิจกรรมนี้เกิดจากพี่จิ้ม เสนอให้จัดจักรยานศึกษาชุมชน และพี่จิ้มได้สำรวจพื้นที่พร้อมวาดเส้นทางจักรยานให้ทีมงานดู และบอกเล่าถึงความเป็นไปได้ ปรากฏว่าทีมงานเห็นชอบด้วยกับการจัดจักรยานศึกษาชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “ไบค์แรลลี่” กิจกรรมไบค์แรลลี่จึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นการศึกษาชุมชนของทีมงานวิจัย และได้เรียนรู้ ซึมซับความเป็นธรรมชาติของชุมชนบ้านเรา และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการทำวิจัยต่อไป นอกจากนี้ เพื่อให้เพื่อนๆ พ่อแม่พี่น้อง ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และเห็นภาพชุมชนตำบลบางโปรงร่วมกับทีมงานวิจัย โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ทีมงานจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1) ทีมงานวิจัย พี่ศุภย์ พี่จิ้ม ป้าตู่ น้องโบว์ พี่แซ็ก พี่เอ็กซ์ พี่ไธต์ พี่เป้ พี่บัว พี่เกด พี่กว พี่แฉ่ว ป้าแปด ป้าต๋ว
- 2) ทีมสนับสนุนการ มีพี่ยู พี่มาร์ค และพี่ต่ายเป็นผู้นำทีม
- 3) ทีมช่วยเหลือ มีอาสาสมัครดับเพลิง อบต.บางโปรง จำนวน 5 คน ป้าๆ ทำอาหารกลางวัน จำนวน 6 คน

โดยได้จัดหน่วยสีไว้ 6 หน่วยสี คือ แดง ชมพู ม่วง เขียว น้ำเงิน และส้ม เพื่อแบ่งทีมที่เลี้ยงประจำสี พร้อมทั้งสมุดบันทึกกิจกรรมและอธิบายรายละเอียดการใช้สมุดที่แจก พอใกล้

ถึงวันงาน มีการขี้จรรย์กันไปตามบ้านต่างๆ เพื่อนัดหมายกับเจ้าของบ้านที่เป็นจุดศึกษาดูงานอีกครั้ง และก่อนถึงวันงาน 1 วัน ได้ลงไปสำรวจความเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่ง พบเหตุขลุกลกเล็กน้อย คือ บ้านลุงผู้ใหญ่นบ้าน ที่เป็นจุดเรียนรู้การเย็บจาก มีงานด่วนที่บ้านไม่พร้อมให้พวกเราขี้จรรย์งานแะเย็บม จึงต้องขอเปลี่ยนเป็นบ้านป่าเลี่ยมแทน

2) ช่วงวันดำเนินงาน กิจกรรมในครั้งนี้ ได้แบ่งเป็น 5 ฐาน และจุดย่อย 4 จุด และจุดพัก 1 จุด ซึ่งแบ่งการขี้จรรย์งานเป็น 2 สาย คือ สาย A และ สาย B โดยเป็นการขี้จรรย์งานสวนกันของ 2 ชุดๆ ละ 3 สี

สาย A ประกอบด้วย

1) ฐานบ้านสมุนไพร (บ้านตาตาด หมู่ 1) ฐานนี้จะได้รับรู้เกี่ยวกับสมุนไพรไทยที่ตำบลเรามี

2) ฐานประเพณี วัฒนธรรมและการละเล่นในอดีต (ศาลาหิน วัดบางโปรง) เป็นฐานที่ต้องการให้น้องๆ รู้จักวัฒนธรรมของตำบลเรา และการละเล่นต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบล

3) จุดย่อยไหว้หลวงพ่อก้าว (วัดบางโปรง หมู่ 2) ให้ไหว้พระ และรู้ว่าหลวงพ่อก้าวมีประวัติความเป็นมาอย่างไร

4) ฐานภูมิปัญญาเย็บจาก (บ้านป่าเลี่ยม หมู่ 2) ฐานนี้ทีมวิจัยต้องการให้รู้ถึงการประยุกต์ดัดแปลงของภูมิปัญญาที่สามารถนำสิ่งที่มีอยู่ในรอบตัวมาใช้ได้ทั้งภายในครัวเรือน และสามารถทำเป็นอาชีพสร้างรายได้ได้ด้วย

5) ฐานบ้าน OTOP สมุนไพร (บ้านภูตะวัน หมู่ 2) น้องๆ รู้จักสินค้าของตำบล ที่ผสมผสานระหว่างสากลและความเป็นไทยได้อย่างไร

6) พักนันทนาการ (บ้านป่าตึก หมู่ 3) จุดนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันในกลุ่มมากขึ้น

7) ฐานทำน้ำตาล (บ้านลุงปุย หมู่ 4) ฐานนี้ต้องการให้น้องๆ เรียนรู้การทำน้ำตาลมะพร้าว และประโยชน์ของมะพร้าวให้มากที่สุด

8) จุดย่อยวิถีชีวิตดั้งเดิม (บ้านตาใบ หมู่ 3) จุดนี้ให้น้องได้ศึกษาธรรมชาติชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาากินดั้งเดิมว่าเป็นอย่างไร

9) จุดย่อยทำกะลามาะพร้าว เครื่องบินไม้ (บ้านลุงทั้ง หมู่ 2) จุดนี้ให้น้องๆ ได้รู้จักการอยู่อย่างพอเพียงตามพระราชดำริของในหลวง ให้บันทึกสิ่งที่เห็นและประทับใจ

10) จุดย่อยบ้านขนมไทย OTOP ภูไท (บ้านป่าแป๋ หมู่ 1) จุดนี้ต้องการให้น้องๆ รู้จักขนมทองม้วนที่เป็นขนมไทย และให้คิดว่าทำอย่างไรเยาวชนจะหันมาากินขนมไทยกันมากขึ้น

สาย B จะขี้จรรย์งานย้อนจาก ลำดับที่ 10 มายังลำดับที่ 1

สำหรับการจัดฐานและจุดกิจกรรมต่างๆ จะมีทั้งหมด 5 ฐาน 4 จุดย่อย 1 จุดพัก โดยจุดฐาน จะเป็นจุดที่ทีมวิจัยชักชวนให้เจ้าของบ้านพูดคุยแบบให้ความรู้ สำหรับจุดย่อยจะไม่ได้ชักชวน จะเป็นจุดที่ให้ชมและสอบถามเพิ่มเติมตามความสนใจ สุดท้ายจุดนัดพบเป็นการ เป็นจุดที่ต้องการให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น โดยกำหนดปล่อยไปครั้งละ 2 สี 2 สาย การปล่อยแต่ละครั้งจะห่างกัน 20 นาที สีที่ยังไม่ปล่อยตัว จะจัดนัดพบการ โดยทีมหมอหวาน ส่วนการเปลี่ยนฐาน จะใช้สัญญาณการบอกผ่านเสียงตามสายของ อบต. และวิทยุสื่อสารของทีมอาสาสมัครของ อบต.บางโปรง โดยได้แจกน้ำ ขนมให้กับทุกคนติดตัวไปด้วยเพื่อหิวกลางทาง และเมื่อจบฐานสุดท้าย มีการเชิญผู้ปกครอง และน้องๆเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมสรุปผลการดำเนินกิจกรรม

สรุปผลการดำเนินกิจกรรมไบค์แรลลี่

1) มีผู้ร่วมกิจกรรมเกือบ 100 คน เด็กพอใจ สนุกสนาน ทุกคนให้ความร่วมมือดี รู้ว่าชุมชนบ้านเรามีของดี อดีตใช้ใบตอง ย่อยสลายได้ ปัจจุบันขยะมาก เพราะเริ่มมีการใช้ถุงพลาสติกกัน ทำให้บ้านเราสกปรก แต่ในเรื่องของการหาทีมงานวิจัยเพิ่ม พบว่า ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง เพราะทีมงานต้องการทีมงานวัยมัธยมต้น – ปริญญาตรี แต่ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นเด็กวัยประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 8-15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ชอบกิจกรรม อยากรู้อยากสนุก มากกว่าที่จะผูกพันทำงานต่อเนื่องในรูปแบบของการทำวิจัย ในด้านสถานที่ ช่วงเวลางบประมาณบรรยากาศร่มรื่นไม่ร้อนมาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้จากข้อมูลจริงในตำบล ในเวลา 1 วัน แบ่งเป็นช่วงกิจกรรมครึ่งวันนัดพบการและสรุประดมความคิดอีกครั้งวัน

2) องค์กรในชุมชน ประกอบด้วย อบต.สนับสนุนงบประมาณ 10,000 บาท การไฟฟ้าเห็นความสำคัญ พาชมสถานที่ ผู้ใหญ่บ้านช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกเต็มที่ คนร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมกิจกรรมตามกระบวนการที่จัดไว้ ไม่มีความขัดแย้ง

3) การสร้างจิตสำนึก ถือว่าเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้จักประวัติศาสตร์ และภาคภูมิใจในชุมชน วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม การละเล่นของปู่ย่าตายาย ประโยชน์ของสมุนไพร มะพร้าว การทำน้ำตาลมะพร้าว รู้ถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงและพยายามที่จะมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ลดการใช้พลังงาน แยกขยะ ทิ้งขยะให้เป็นที่

4) ความสามารถของผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้นำ เช่น กล้าแสดงออกเพิ่มขึ้น เสียสละ กิจกรรมสามารถค้นหาความเป็นตัวตนของผู้นำได้ ได้แนวร่วมจากผู้อาวุโสเป็นวิทยากรเพิ่มขึ้น

5) บรรยากาศในการดำเนินกิจกรรม มีความสนุกสนาน ตื่นเต้นตลอดเวลา ยิ้มแย้มแจ่มใส คนในชุมชน เจ้าของบ้านเป็นกันเอง เด็กให้ความสนใจ ให้ความร่วมมือ และประทับใจกับทัศนียภาพของชุมชน สิ่งที่ได้พบเห็นระหว่างกิจกรรม ระหว่างเรียนรู้ในบ้าน

ปัญหาอุปสรรค

ในการดำเนินงานกิจกรรมนี้มีปัญหา อุปสรรค ดังนี้

- 1) ทีมงานสันทนาการ ไม่ค่อยกล้า ไม่รักษาเวลา
- 2) การประสานงานกับวิทยากรฐานการเล่น ขาดอุปกรณ์สาริตการเล่นสะบ้าชนไก่
- 3) จุดนั่งทานการส่งเสียงรบกวนคนนอนพักผ่อน
- 4) ทีมงานประสานการณ์น้อยในการจัดกิจกรรม ทำให้มองภาพงานโดยรวมไม่ออกขาดความรับผิดชอบ ต้องคอยกระตุ้น
- 5) วิทยากรถ่ายทอดความรู้ไม่เต็มที่ ไม่ค่อยพูด
- 6) จำนวนเยาวชนผู้เข้าร่วมเกินกว่าที่กำหนด ทำให้กระบวนการที่เตรียมไว้มีปัญหาเล็กน้อย

กิจกรรมที่ 2 เวทีชี้แจงโครงการวิจัยกับชุมชน 4 เวที

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) ต้องการเปิดตัวทีมวิจัย
- 2) ชี้แจงเหตุผลการทำวิจัย
- 3) หาบุคคลกลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์

วิธีการและเครื่องมือ

- แนะนำตัว (ทุกคนแนะนำกันเอง)
- เล่าถึงความเป็นมาของศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง
- เล่าถึงกิจกรรมที่ผ่านมาของศูนย์เยาวชน
- บอกถึงสาเหตุและจุดเริ่มต้นการทำวิจัย
- บอกเล่ากิจกรรมวิจัยที่ผ่านมาของทีมวิจัย คือ ไปค์แรลลี่
- บอกเล่าแผนที่จะดำเนินการต่อไปของทีมวิจัย
- พุดคุยแบบกันเอง ทีมงานช่วยกันตอบ เมื่อมีการซักถาม
- ฝึกหัดให้ทีมงานจับประเด็นสำคัญในการพุดคุย แสดงทางชาร์ท
- บันทึกภาพนิ่ง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ทีมงานจะประชุมหารือกัน เพื่อเตรียมการจัดเวที สรุปได้ว่าทีมวิจัยจะจัดเวทีชี้แจงทุกหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความใกล้ชิด และเป็นการสำรวจพื้นที่ของน้องทีมงานที่ยังรู้จักตำบลไม่หมดทุกซอกทุกมุมด้วย พร้อมหาแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลเพื่อทำวิจัยต่อไป โดยการจัดเวที กำหนดไว้ดังนี้

ครั้งที่ 1 หมู่ 2 ณ โรงเรียนวัดบางโปรง วันที่ 30 เมษายน 2549

ครั้งที่ 2 หมู่ 1 ณ ห้องประชุม อบต.บางโปรง วันที่ 7 พฤษภาคม 2549

ครั้งที่ 3 หมู่ 4 ณ สถานที่ก่อสร้าง อบต.ใหม่ วันที่ 13 พฤษภาคม 2549

ครั้งที่ 4 หมู่ 3 ณ โรงเรียนนิลรัตน์อนุสรณ์ วันที่ 21 พฤษภาคม 2549

ในการจัดเวทีมีการแบ่งหน้าที่เป็นฝ่ายต่างๆ เพื่อฝึกความรับผิดชอบ และฝึกการทำงาน โดยเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2549 มีการประชุมแบ่งหน้าที่ให้ทีมงานวิจัยแต่ละคน และขอให้ทุกคนเตรียมความพร้อมที่จะประชุมวันที่ 30 เมษายน 2549 โดยในการจัดเวทีจะมีการมอบหมายให้ทีมวิจัย

สรุปผลการจัดเวทีชี้แจงโครงการวิจัยกับชุมชน 4 เวที

- 1) ได้รายชื่อผู้อาวุโสของตำบลที่สามารถไปหาข้อมูล
- 2) ได้รู้สภาพของชุมชนจากการบอกเล่าเบื้องต้นของผู้เข้าร่วมเวที และวิธีการเข้าหาผู้ใหญ่ วิธีพูดคุย วิธีดำเนินชีวิต

ปัญหาอุปสรรค

- 1) ผู้วิจัย ไม่ชอบจดบันทึก
- 2) จัดเวทีตรงกับเวลาที่ติดงานของผู้เข้าร่วมเวที ทำให้กลุ่มเป้าหมายมาน้อย และมาๆ ไปๆ ไม่อยู่ในเวทีอย่างต่อเนื่อง
- 3) ผู้ใหญ่บางคนให้ความสนใจน้อย
- 4) ไม่เตรียมความพร้อม ส่งผลให้เก้กังนพูด
- 5) บางเวทีมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมรบกวน กล่าวคือ เวทีที่ 1 ผู้เข้าร่วมเวทีหันหน้าออกมาที่ชุมชน ทำให้เห็นคนเดินไปมากวักไกว เสียดสมาริ

กิจกรรมที่ 3 เก็บข้อมูลประวัติศาสตร์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้ผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสในตำบลได้บอกเล่าวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ในอดีต ความประทับใจที่มีต่ออดีต และเป็นข้อมูลของทีมวิจัยในการดำเนินงาน

วิธีการและเครื่องมือ

- ใช้การสัมภาษณ์จะไปพบแหล่งข้อมูลที่บ้านของแต่ละท่าน แบ่งสายกันไปสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีจดบันทึกข้อมูล อัดเทปเสียง และถ่ายภาพ
- นำข้อมูลที่ได้มาเล่าสู่กันฟัง

สรุปผลการจัดเวทีชี้แจงโครงการวิจัยกับชุมชน 4 เวที

- ได้บทสรุปที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของการดำรงชีวิต การละเล่น การทำมาหากินของคนในสมัยก่อน

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมพัฒนาศักยภาพทีมงานวิจัย

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อพัฒนาศักยภาพทีมงาน โดยอบรมทักษะการเก็บข้อมูล เทคนิคการสัมภาษณ์ การสรุป วิเคราะห์

วิธีการและเครื่องมือ

- วิทยากรจัดกระบวนการ โดยในช่วงแรกมีการพูดคุยซักถาม และตอบปัญหาต่างๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกัน

- ดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ โดยใช้เกมส์

1) วาดรูปสะท้อนความคิด

วิทยากรจะแจกกระดาษสีขาวที่มีเส้นโค้งอยู่ 1 เส้นมาให้ ซึ่งผู้เข้าอบรมจะต้องแต่งเติมเสริมภาพนั้นให้เป็นภาพอะไรก็ได้ แล้วแต่จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคน

2) ประติมากรรม

วิทยากรจะจัดแบ่งผู้อบรมออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 4-5 คน และแจกอุปกรณ์ให้ ซึ่งมีเพียงอย่างเดียว นั่นคือ กระดาษหนังสือพิมพ์ ส่วนที่ว่ากลุ่มไหนจะสามารถต่อหนังสือพิมพ์ได้สูงที่สุด ก็ชนะ

3) เก็บข้อมูล

ทุกกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเพื่อหยิบบัตรของจำนวนสามชั้น เพื่อนำไปสำรวจสอบถามข้อมูลจากคนในชุมชนให้ได้ จำนวน 30 คนขึ้นไป เพื่อที่จะให้ข้อมูลที่ได้นั้นมีความเชื่อถือ

4) สรุปผลการร่วมกิจกรรมทั้งหมดในวันนี้ และสิ่งที่ประทับใจ

สรุปผลการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพทีมงานวิจัย

- 1) ทุกคนรู้จักปรับตัว เพื่อเข้ามาผูกสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 2) สามารถวางแผนก่อนปฏิบัติงาน และสามารถทำงานเป็นหมู่คณะ
- 3) มีความอดทนต่อสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถแก้ไขให้ผ่านปัญหานั้นๆ ไปได้

ปัญหาอุปสรรค

1) ในเกมส์เก็บข้อมูล มีประชาชนบางท่านไม่ให้ความร่วมมือกับเรา ตอนแรกก็สงสัยว่าเพราะเหตุใดถึงไม่ให้ความร่วมมือกับเรา ก็ลองนั่งปรึกษากันดู จึงได้ข้อสรุปว่า อาจเป็นเพราะพวกเราเป็นเด็ก บางทีอาจดูไม่ค่อยน่าเชื่อถือเท่าไรนัก และอาจพูดจาไม่ถูกกาลเทศะ เราก็เลยลองเดินสอบถามใหม่อีกครั้ง

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมเข้าค่ายประวัติศาสตร์ (Home stay) วันที่ 30 กันยายน - 1 ตุลาคม

2549

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้ทีมงาน และเยาวชน ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้วิถีการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวดำบลบางโปรง
- 2) เพื่อเรียนรู้และซึมซับความน่าอยู่ น่าอาศัย ความงามของบ้านเกิดตั้งแต่อดีต และเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

วิธีการและเครื่องมือ

- เตรียมงานเป็นเวลาประมาณ 1 เดือน ซึ่งมีการสำรวจพื้นที่ สำรวจบ้านพัก และ 2 สัปดาห์หลังทีมงานจึงสรุป เตรียมฐาน เตรียมอุปกรณ์ และติดตามงาน
- หากกลุ่มเป้าหมาย เริ่มต้นด้วยการรับสมัคร และสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม
- วันดำเนินกิจกรรม ลงทะเบียน ทำความรู้จักหรือนันทนาการ
- เข้าฐานเรียนรู้
- พัก Home stay
- สรุปบทเรียนการเข้าค่าย

สรุปผลการจัดกิจกรรมเข้าค่ายประวัติศาสตร์

- 1) กิจกรรมนี้ทำให้น้องๆ รักท้องถิ่นมากขึ้น สังเกตได้จากคำพูดที่ว่า “ไม่รู้เลยว่าบ้านเราเป็นแบบนี้ มีดิน มีสวน มีน้ำให้เล่น สนุก และปัจจุบันบ้านเราน่าจะเป็นแบบนี้ทั้งตำบล จะได้ไม่ต้องเล่นเกม หรือให้คนอื่นมาเที่ยวบ้านเรา”
- 2) การเปลี่ยนแปลงของน้องๆ น้องได้รู้จักกันทุกๆ ที่มาจากหมู่บ้านที่แตกต่างกัน หรือคนที่รู้จักกันอยู่แล้วก็ได้มีกิจกรรมร่วมกัน ได้ช่วยเหลือกัน น้องมีความคิดที่จะร่วมกันทำให้อำเภอบางโปรงน่าอยู่
- 3) น้องๆ มีความคิดที่จะช่วยกันดูแลธรรมชาติ เพราะธรรมชาติให้ปู ปลา อากาศที่ดี รู้ว่าถ่วงพลาสติกย่อยสลายยาก เมื่อเผาทำให้โลกร้อน จะพยายามใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด ใช้ของให้คุ้มค่าขึ้น

4) ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับทีมวิจัย ตั้งแต่การวางแผน เตรียมงานหลายคนมีประสบการณ์การจัดกิจกรรมกับโรงเรียน จะดึงความสามารถนั้นมาเสนอที่ประชุม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อน บางคนไม่เคยเรียนรู้ก็ได้เรียนรู้ร่วมกันไป

ปัญหาอุปสรรค

- 1) จำนวนผู้สมัครต่ำกว่าเป้าหมาย เพราะผู้ปกครองไม่อนุญาต และโรงเรียนใกล้สอบจึงทำให้มีผู้สมัครน้อย
- 2) ต้องยกเลิกนัดหมายการในฐาน เนื่องจากผู้ใหญ่ขอร้องเกรงว่าจะไปรบกวนผู้อื่นที่อยู่บ้านใกล้เคียง

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมการคืนข้อมูลสู่ชุมชน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูล
- 2) เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยสู่ชุมชน

วิธีการและเครื่องมือ

การนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ประกอบด้วย ภาคปฏิบัติ กับภาควิชาการ กล่าวคือภาคปฏิบัติจะเป็นนำเสนอภาพวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ตามข้อมูลที่ทีมงานรวบรวมได้ และภาควิชาการ จะจัดเป็นเวทีระดมความคิด โดยเชิญผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานรับฟังข้อมูล และร่วมหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

1) **ภาคปฏิบัติ** กำหนดจัดกิจกรรมย้อนยุคตำบลบางโปรง วันที่ 16-17 กรกฎาคม เป็นการจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน มีการละเล่นพื้นบ้าน เวียนเทียน สอยดาว และรำวงย้อนยุค เชิญชวนแต่งกายให้เป็นแบบไทยๆ มากที่สุด รายละเอียดกิจกรรม คือ

- วันที่ 16 กรกฎาคม 2551 ตั้งแต่เวลา 18.00 น. จัดให้มีการละเล่น และแข่งขันกีฬาพื้นบ้านจัดเป็นฐานการละเล่น ประกอบด้วย มวยดัดจาก หมากเก็บ เดินกะลา ไม้โลกแตก เป่ากบ ลากกาบหมาก รีรีข้าวสาร มอญซ่อนผ้า งูกินหาง ม้าก้านกล้วย เวลา 19.00 น. จัดให้มีรำวงย้อนยุคฉลองเทียนจำนำพรรษา

- วันที่ 17 กรกฎาคม 2551 ตั้งแต่เวลา 06.00 น. จัดให้มีตลาดนัดตอนเช้าจำหน่ายขนม อาหาร ผัก ผลไม้ ที่เป็นสินค้าที่จำหน่ายกันอยู่เป็นประจำและที่มีอยู่ในสวนหลังบ้าน

2) **ภาควิชาการ** กำหนดจัดเวทีเสวนา “ทิศทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนใครกำหนด” ในวันที่ 3 สิงหาคม 2551 ณ ห้องประชุมโรงไฟฟ้าพระนครใต้ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยเยาวชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น การไฟฟ้า สถานีอนามัย ครู ส่วนราชการระดับอำเภอ/จังหวัดที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ รวม 40 คน กิจกรรมประกอบด้วย

- บอร์ดเล่าเรื่องด้วยภาพของกิจกรรมที่ผ่านมา
- VCD เล่าเรื่องประมาณ 10 นาที
- ละครสะท้อนคุณค่างานวิจัย
- แนวทางการมีส่วนร่วม

สรุปผลการจัดกิจกรรมการคืนข้อมูลสู่ชุมชน

ภาคปฏิบัติ กิจกรรมย้อนยุคตำบลบางโปรง

1) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจในการเล่นพื้นบ้าน โดยเฉพาะมวยดับจาก จะได้รับความสนใจทั้งจากผู้ใหญ่และเด็กมาก สำหรับการร่ายย้อนยุคผู้ใหญ่ให้ความร่วมมือและร่วมจัดแจงดำเนินการเอง ทีมวิจัยเสมือนเป็นเพียงผู้ดูประกาย

2) แบ่งงานและความรับผิดชอบ ขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่ตามความเหมาะสม

ภาควิชาการ เวทีเสวนา “ทิศทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนใครกำหนด”

1) ผู้ใหญ่ให้ความสนใจดี เยาวชนได้แสดงศักยภาพ ความสามารถในการเตรียมงาน จัดแจง นำเสนอ ส่งผลให้ภาพของเยาวชนดูดีขึ้นในสายตาของผู้ใหญ่ในตำบล

2) ทีมงานตั้งใจทำงาน กระตือรือร้น ไม่เกียจงาน ส่วนใหญ่ทำงานตามบทบาทหน้าที่

3) แบ่งงานและความรับผิดชอบ ขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่ตามความเหมาะสม

ปัญหาอุปสรรค

ภาคปฏิบัติ กิจกรรมย้อนยุคตำบลบางโปรง

1) ทีมงานบางคนติดขัด ผู้ปกครองไม่ค่อยเข้าใจ

2) ทีมงานบางคนติดเล่น ลืมความรับผิดชอบ ต้องคอยเตือน

3) งบประมาณเกินกว่าที่ตั้งไว้

4) ช่วงเวลาในการจัดตรงกับวันอาสาฬหบูชา (17 กรกฎาคม 2551 วันพระใหญ่) เมื่อขอเชิญผู้อาวุโส และทีมงานผู้ใหญ่ที่จะช่วยกันจัดงานหรือและขอคำแนะนำ ท่านให้คำแนะนำว่า วันพระไม่ควรจัดกิจกรรมรื่นเริงและการพนันจึงต้องปรับจากเดิมที่จะจัดวันเดียวเป็นจัด 2 วัน

ภาควิชาการ เวทีเสวนา “ทิศทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนใครกำหนด”

1) เวลาของทีมงานว่างไม่ค่อยตรงกัน

2) การจัดเก้าอี้นั่งเข้า-ออกลำบาก ลืมทดสอบการเข้า-ออก

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงการ การพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นงานวิจัยตามความสนใจของเยาวชนโดยใช้ประเด็นประวัติศาสตร์ของตำบลบางโปรง เพื่อได้ทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ในชุมชน และหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยใช้การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือ มีผลการดำเนินงานดังนี้

1. ผลการค้นหาแนวทางเพื่อให้เยาวชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง

ในการค้นหาแนวทางเพื่อให้เยาวชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงนั้น จะใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในส่วน of เยาวชน โดยจะใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการค้นหาแนวทาง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมไบค์แรลลี่ กิจกรรมการเก็บข้อมูล การพัฒนาศักยภาพ การสรุปและวิเคราะห์ กิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ และกิจกรรมย้อนยุคตำบลบางโปรง กิจกรรมคืนข้อมูล ทำให้เยาวชนที่ได้เข้าร่วม รวมทั้งเยาวชนที่เป็นทีมวิจัยได้รู้จักกระบวนการมีส่วนร่วม มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ผ่านการได้ริเริ่ม ได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปด้วยกัน และนำไปสู่การปฏิบัติ ได้เห็นผลเป็นรูปธรรมทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมได้ดีขึ้น

2. ผลการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงตามความสนใจของเยาวชน

วิถีชีวิตของชาวตำบลบางโปรงในอดีตมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ แม่น้ำลำคลอง อาศัยการคมนาคมทางน้ำ อาชีพส่วนใหญ่ คือ ตัดจากเย็บจาก ทำน้ำตาลมะพร้าว มีประเพณีเก่าแก่ดังคำบอกเล่าของคุณตาสวัสดิ์ ศรีเขียว ว่า ตัวคุณตาประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว หลังทำน้ำตาลก็เย็บจาก ช่วงทำน้ำตาลจะเริ่มประมาณ เดือน 6 การทำน้ำตาลต้องทำทุกวัน ไม่มีวันหยุด จะหยุดก็จะหยุดพักยาว ประมาณเดือน 3 (กุมภาพันธ์) เพื่อพักต้นมะพร้าว ให้อยู่ใหม่แก่มะพร้าว ในช่วงพักนี้จะตัดจากเย็บจาก พายเรือขายจากแทน กิจกรรมประจำวันในช่วงทำน้ำตาล จะต้องตื่นแต่เช้าประมาณตี 4 เพื่อลบน้ำที่ป่าตาล เมื่อลบน้ำเสร็จถึงจะไปขึ้นน้ำตาลประมาณ 100 ตัน เสร็จประมาณ 8 โมงเช้า กลับมาล้างกระบอกลง ตอนกลางวันเข้าป่าเพื่อตัดไม้โกงกาง ไม้ลำพู เพื่อเป็นฟืนใช้เคี่ยวน้ำตาล ตอนเย็นประมาณ 4 โมงเย็น ต้องออกไปเก็บน้ำตาล และแขวนกระบอกลูกที่มีน้ำตาลไว้กับพะองให้ต้นมะพร้าว เพื่อให้อีกคนหนึ่งตามเก็บน้ำตาล ในช่วงหลังจากพักทำน้ำตาล ก็จะตัดจาก เย็บจากเป็นตับ ใช้นุ่งเป็นหลังคาบ้าน ทุกคนในครอบครัวคุณตาจะช่วยกันตัดจาก แล้วไปจ้างชาวบ้าน 7-8 บ้านในตำบลเย็บ โดยค่าจ้างสมัยนั้นจะจ้างเย็บร้อยละ 2 บาท พอรวบรวมได้มากพอ ประมาณ 12,000 ตับ คุณตากับพี่ชายก็จะบรรทุกใส่เรือไปขายถึงจะเชิงเทรา อโยธยา ไปแต่ละครั้งไม่เกิน 1 อาทิตย์

จากปล่องอิฐจากปทุมธานี มาด้วย ครั้งละไม่น้อยกว่า 1,000 บาท เพื่อเอามาขายพวกทำน้ำตาลเอามาก่อนเตาเกี่ยวน้ำตาล กลับมาถึงบ้านตัดจากเหมือนเดิม คุณตาบอกว่าที่พ่อให้ลูกทำงานหนัก เพื่อจะได้เก็บสตางค์ซื้อที่เพิ่ม พ่อจะซื้อที่เพิ่มขึ้นทุกปี ละ 1 แห่ง ในเรื่องความเป็นอยู่ด้านอาหารการกิน จะจับปูทะเล กุ้งก้ามกราม กุ้ง กุ้งกระดาน ในคลองเป็นอาหาร บางครั้งจับกุ้งได้มาก จะทำกะปิ น้ำปลาไว้กินเอง คุณตาจะลงหากุ้ง ปู เวลานั้นในคลองแห้ง และลงตอนกลางคืน เพราะตอนกลางวันชาวบ้านจะจับกันมาก จะหาได้น้อย ส่วนใหญ่จะจับด้วยมือ สำหรับอาหารทะเลจะซื้อปลาทุ ปลาแดง คุณตาบอกว่าสมัยนั้นจำได้ว่า โลละ 1.50 บาท สำหรับผลไม้หรือผักสวนครัว ที่บ้านคุณตาจะไม่ต้องซื้อเลย เพราะที่บ้านจะปลูกทั้งส้ม มะปราง ชมพู มะม่วง มะนาว ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด โหระพา กะเพรา ฯลฯ ส่วนข้าวที่เป็นอาหารหลัก ก็ไม่ต้องซื้อจะได้จากค่าเช่านา 50 กว่าไร่ ปีละประมาณ 400 ถึง เวลาจะกินจะไปจ้างสีที่โรงสีบางฝ้าย มีงานประจำปีวัดบางโปรง มีการก่อพระทราย คุณตาและครอบครัว จะไปขนทรายจากป้อมผีเสื้อสมุทร ผังพระเจดีย์ มากองที่วัดเพื่อก่อกองทรายประกวดกันกับครอบครัวอื่น ว่ากองใครจะใหญ่กว่ากัน มียอดติดเงินมาก หรือแม้กระทั่งใครประดิษฐ์สวยงามกว่ากัน จนบางครั้งมีการทะเลาะกัน ซึ่งปัจจุบัน กิจกรรมขนทรายก่อแข่งขันกันหายไปแล้ว ช่วงพักน้ำตาลจะเป็นช่วงเทศกาลสงกรานต์ มีการเล่นที่สนุกหลายอย่าง เช่น การเล่นสบ้าแก่น หลังการทำบุญวันสงกรานต์ พอทำบุญเสร็จตาจะมีนัดหมายกับเพื่อนๆ เล่นสบ้าแก่นตามใต้ถุนบ้านของผู้มีอันจะกิน การเล่นจะมีการแบ่งฝ่ายชาย หญิง มีการแก้มัดกันเพื่อความสนุกสนาน พอบ่ายกลับบ้านไปทำกับข้าว ตกเย็นเล่นสบ้าชนไก่ลานวัดบางโปรง เป็นการเล่นที่สร้างความเพลิดเพลินให้กับคนสมัยคุณตาได้อย่างดี

การทำน้ำตาลมะพร้าว ที่อดีตเคยเป็นอาชีพหลักของชาวบางโปรง คุณตาปู่ สุข โภคา ท่านเล่าว่าการทำน้ำตาลในมุมมองของท่าน ท่านบอกว่าสมัยอดีตง่ายมาก เพราะวัสดุอุปกรณ์ยังมีอยู่มาก อีกทั้งง่ายต่อการขนส่ง เพราะในอดีตการคมนาคมขนส่งทางเรือสะดวก แม่น้ำลำคลองไม่ตื้นเขินเหมือนปัจจุบัน อุปกรณ์ที่ต้องล่องมาทางน้ำ คือ พะอง ในอดีตไม้ที่ใช้ในการทำพะอง คือ ไม้ไผ่ ซึ่งคุณตาส่งมาจากจังหวัดอื่น โดยล่องมาตามแม่น้ำมาทางวัดท้องคุ้ง และล่องมาถึงสวนของท่านเลย ไม้พะอง 1 บวบ จะมีลักษณะซ้อนๆ กันและมัด ซึ่งบางคนเข้าใจผิดคิดว่าเรียกเป็นท่อน แต่ความจริงเรียกเป็นบวบ ไม้ในอดีตจะมีระยะการใช้งานนานและทนทาน สามารถแช่น้ำได้ นอกจากนั้น อุปกรณ์การทำน้ำตาลยังมี กระบอกใส่น้ำตาลสด ในอดีตใช้กระบอกไม้ไผ่มาตัดตามปล้อง เมื่อถึงปล้องที่ต้องการจะตัดได้ปล้อง แล้วใช้ปล้องนั้นเป็นก้นกระบอก แต่พอมีเทคโนโลยีเข้ามา ท่านก็ใช้กระป๋องเกลียวของนมตราหมีรองน้ำตาลสดแทน เพราะสะดวกกว่ากระบอกไม้ไผ่ นอกจากนี้ ยังมีมิดพร้าว เป็นมิดที่ใช้ในการปาดมะพร้าว เพราะมีความคมและจับได้ถนัดมือ ส่วนประกอบอีกชนิดหนึ่ง คือ สารกันบูดที่ได้จากไม้ตะเคียน สับเป็นชิ้นเล็กๆ ไม่ละเอียดมาก แล้วนำไปใส่กระบอกน้ำตาล รองน้ำตาลจากต้น นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ที่เป็นเตา เตาที่ใช้จะมีขนาดใหญ่ ใช้อิฐทนไฟสีแดงก่อ ซึ่งก็เป็นภูมิปัญญาของคนไทย ที่มีวิธีการก่อเตาทำน้ำตาลได้ มะพร้าวสมัยก่อน จะมีอยู่พันธุ์

เดียว คือ พันธุ์ที่ทำน้ำตาล ต้นจะสูง ต้องใช้ไม้พะยอม เมื่อต้นสูง ก็ให้น้ำตาลมาก และให้ลูกมะพร้าวมากด้วย แต่เดี๋ยวนี้นี้พันธุ์เตี้ย ง่ายต่อการขึ้นป่าและการดูแล แต่จะได้น้ำตาลน้อย การดูแลมะพร้าวต้องคอยหมั่นดูไม่ให้ด้วงมากิน เพราะว่าถ้าด้วงกินจะทำให้ตายทั้งต้น แต่ถ้าด้วงกินยังไม่มาก ให้ตัดบริเวณที่ถูกกิน ป้องกันการลุกลาม การทำน้ำตาลจะมีช่วงพัก คือ ช่วงสงกรานต์ เพราะจะมีกิจกรรมเที่ยวเล่น ทำให้ช่วงนั้นให้ต้นไม้พักผ่อน เหมือนคนด้วย น้ำตาลในสมัยก่อนราคาถูกมา ตกปีละ 2 บาท ปีหนึ่งมีประมาณ 10 กิโลกรัม โดยขายให้พ่อค้าที่พายเรือมาจากอยุธยา และที่ขายถูกเพราะเงินน้อยก็สามารถซื้อของได้มากมาย เรียกว่าเงินมีค่ามาก แต่ในปัจจุบันน้ำตาลมะพร้าวเริ่มไม่มีคนทำต่อแล้ว เพราะวัตถุดิบแพง แต่น้ำตาลมะพร้าวราคาถูก ตราราคา กิโลกรัมละ 25-30 บาทเท่านั้น

คุณตาฉวนได้ขยายความถึงวิธีการเพาะการปลูกมะพร้าวว่า จะทำแปลงและๆ เอาลูกมะพร้าวมาฝานหัว 2-3 เดือน ปล่อยให้แห้งประมาณ 1 เมตร ลงปลูกในดินที่เตรียมไว้ด้วยจอบ เสียมขุดดินไม่ต้องลึกมาก แต่ให้ปิดลูกมะพร้าว ต้นให้อยู่เหนืออากาศ แต่ละต้นปลูกห่าง 4 วา ประมาณ 3-5 ปี พอปีที่ 3 จะสูงประมาณ 2 เมตร ก็จะตกจั่น ไม้พะยอม สำหรับพาดต้นมะพร้าว ต้นมะพร้าวที่ทำน้ำตาลจะสูงสุดประมาณ 6 วา ไม้พะยอม จะซื้อจากพ่อค้าที่วัดแหลม แล้วลากมาขึ้นที่คลองใกล้บ้าน ซื้อเป็นบวบ ๆ บวบหนึ่งประมาณ 43-44 ลำ ราคา 300 กว่าบาท เลือกไม้พะยอมที่แก่ๆ แล้วนำมาเจาะรู สูงประมาณ 15 ชั้น การพาดน้ำตาล จะโก่งหรือโน้มจั่นมะพร้าว (งวง) จะเลือกโก่งในวันดี คือ ในวันพฤหัสบดี หรือวันศุกร์ โก่งโดยแหวกกรก เอาไม้คกรัดตรงสะดือ เพื่อจะได้โน้มงวงได้ง่ายขึ้น แล้วเอาเชือกดิ่งไว้ ซึ่งทุกวันนี้จะปาดและดิ่งให้โน้มลงเรื่อยๆ จนได้ที่ประมาณ 1 อาทิตย์ เริ่มปาดและนำกระบอกที่ใส่ไม้ตะเคียนสับชิ้นเล็กๆ รองน้ำตาลที่ได้ครั้งแรกเรียกว่าน้ำตาลสด เก็บไปเคี่ยวต่อไป

การรองน้ำตาล จะรองตอนเย็นเก็บเข้า รองตอนเช้าเก็บเย็น การรองตอนเย็นจะได้น้ำตาลสดมากกว่ารองตอนเช้า เพราะอากาศตอนค่ำจะเย็น น้ำตาลสดออกดี คุณตาฉวนจะขึ้นมะพร้าววันละประมาณ 50-60 ต้น การเคี่ยวน้ำตาลสด จะใช้กระชอนกับผ้าขาวบางกรอง คัดไฟด้วยเชื้อไฟ ที่ได้จากทางมะพร้าวแห้ง จั่นแห้ง มัดรวมประมาณ 1 คืบ พอไฟเริ่มคดนำฟืนไม้ที่ได้หาเอาไว้ ทั้งไม้แสม ไม้โกงกาง ไม้คลัก ไม้กะบูน นำน้ำตาลสดใส่กระทะ เคี่ยวไปเรื่อยๆ ด้วยไฟที่สม่ำเสมอ คอยดูไม่ให้ล้น ประมาณ 3-4 ชั่วโมง จะได้น้ำตาลตาหุ่ง (มีลักษณะเหนียวๆ ก่อนที่น้ำตาลจะใช้ได้ประมาณ 10 นาที) จะฟู พอ 4 ชั่วโมงขึ้นไป จะขึ้นและหนักขึ้น ใช้เนียนที่ทำจากกาบหมากแห้ง ผัดไปผัดมา ยกลงมาปั่น (กวน) ปั่นด้วยไม้ปั่นที่มีใบพัดไม่อยู่ตรงปลาย ที่ปั่นจะมีลูกไม้ เชือกสำหรับดิ่งปั่น ปั่นมากๆ สีน้ำตาลจะขาว ปั่นไม่นานจะออกสีเหลือง เมื่อได้ที่แล้ว เทใส่ภาชนะที่เป็นปี๊บสมัยนั้น ประมาณ พ.ศ. 2492 กิโลกรัมละประมาณ 1 บาท ตกปีละ 24 บาท น้ำตาลที่ขายต้องสะอาด หากน้ำตาลที่ได้ไม่สวย ไม่หอม ไม่ขาว แดง จะถูกกดราคา หรือไม่รับซื้อ จะต้องนำไปขายพวกคัมเหล่า ดังนั้น การทำความสะอาดภาชนะก็เป็นส่วนสำคัญของน้ำตาลที่จะสะอาดด้วย เช่น กระบอกจะต้องรมควันเพื่อฆ่าเชื้อโรค น้ำตาลบางโปรงขึ้นชื่อว่าสะอาด อร่อย หอม เคี้ยว 3 เดือน 4 เดือนจะเป็นเทศกาลตรุษสงกรานต์ จะมีการพักและเติมปุ๋ยให้ต้นมะพร้าว โดยลอกดินในท้องร่องโปะ

โคนมะพร้าว และหยุดขึ้นมะพร้าว การลอกดินจะทำให้ร่องสวนลึกขึ้น น้ำเข้ามาได้มากขึ้น ระหว่างการพัก จะมีการทำบุญ การละเล่นสะบ้าชนไก่ แม่ศรี ผีรอบผีลิง มอญซ่อนผ้า ชักกะเย่อ พอหมดตรุษ เข้าเดือน 6 เดือน 7 เข้าพรรษา เตรียมทำน้ำตาลต่อ

3. ผลจากการศึกษาทำให้ทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนและประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง

3.1. การเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง

การเปลี่ยนแปลงของตำบลบางโปรงมีความเด่นชัดหลังจากที่มีไฟฟ้าเข้ามา เกิดโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เปลี่ยนไปดังคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในชุมชน ดังนี้

คุณตาสวัสดิ์ ศรีเขียวพูดถึงการเปลี่ยนแปลงที่พบ เมื่อมีโรงไฟฟ้า โรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาในตำบล ทำให้มีรถ มีถนน เดินทางสัญจรสะดวกขึ้น ที่มีราคา คนเริ่มขายที่ให้โรงงานโรงไฟฟ้า แล้วเอาเงินไปหาซื้อที่ดินราคาถูกกว่า ได้จำนวนไร่มากกว่า ลดการทำน้ำตาลมะพร้าว ไปทำงานโรงงาน อาหารการกินยังมีอยู่เท่าเดิม แต่มีคนมาแย่งทำมาหากินมากขึ้น คุณตาไม่เสียดายอาชีพทำน้ำตาล เพราะมันลำบาก เมื่อถ้ามถึงโรงงาน คุณตาบอกว่า มีประโยชน์มากกว่าโทษ ก่อให้เกิดความเจริญ มีแสงสว่าง คนมีงานทำมากขึ้น ส่วนโทษ ก็มีขยะเพิ่มขึ้น สมัยก่อนไม่มีขยะ พลาสติก ใช้ใบตองห่ออาหาร ใช้กระบอกไม้ไผ่ใส่น้ำ กาแฟ โอเลี้ยง

ส่วนคุณตาฉวน เล่าว่า พ.ศ. 2500 น้ำในคลองเก็บจัด ผลไม้ในตำบลประเภทกล้วย มะพร้าว มะนาว ส้ม เริ่มตาย ประกอบกับช่วงดังกล่าว มีการตัดถนนลำโรง – พระประแดง มีโรงทำแก๊ส ทำให้บรรยากาศบ้านสวนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป เริ่มต้องใช้เงินในการจับจ่ายใช้สอย ผลไม้เริ่มถูกแมลงรบกวน แต่ความเป็นสังคมเครือญาติ เพื่อนบ้านช่วยเหลือกันยังเหนียวแน่นอยู่เหมือนเดิม อาหารการกินที่ได้จากแม่น้ำลำคลองยังความอุดมสมบูรณ์ กุ้ง ปู ปลา สามารถหาได้ ยังไม่ต้องซื้อหา สอดคล้องกับที่ป้าด้ว บอกว่า ปี 2504 เริ่มมีโรงงานมาสร้าง ชาวบางโปรงที่อยู่บริเวณติดกับเขตอำเภอพระประแดง เริ่มไปทำงานโรงงาน ทั้งการทำสวน ปี 2525 เป็นช่วงที่มะพร้าวหมดไปจากตำบลบางโปรง ปี 2533 เริ่มสร้างบ้านเช่า ตั้งแต่นั้นมา น้ำเริ่มเสีย มีขยะเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสมัยก่อนกับปัจจุบัน คุณตาบอกว่าสมัยก่อนมีเวลามาก ไม่ต้องรีบเร่งทำงาน ทำไปเรื่อยๆ แต่ปัจจุบันเหมือนต้องแข่งขันกัน เวลามีน้อยลง ปัญหาน้ำท่วมเกิดมากขึ้นทุกปี ลูกหลานได้เรียนสูงขึ้น ไม่ค่อยมีความผูกพันกับปู่ย่าตายาย ไม่มีที่ทำกิน การทำน้ำตาลคิดว่าไม่สามารถกลับมาทำเป็นอาชีพหลักได้เหมือนเดิม แต่อาจเป็นอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในครอบครัวได้ การสัญจรไปมาก็สะดวกสบายขึ้น สมัยก่อนต้องใช้เรือเดินทาง พ่อแม่ส่วนใหญ่กลัวลูกมีอันตราย ถูกขูดไปข่มขืน ทำให้พ่อแม่ไม่ปล่อยให้ลูกไปเรียนหนังสือ

ส่วนป้าชูศรี แก้วประดิษฐ์เล่าว่าเมื่อก่อนจะไม่ค่อยเสียเงินในการซื้อกับข้าวเลย จะปลูกไว้กินเองมากกว่า ภาระที่ใช้ก็จะไปบดหรือกระดาษในการบรรจุอาหาร ป้าบอกว่าเมื่อก่อนดินดี ปลูกอะไรก็ขึ้น น้ำก็ไม่เน่าเสีย อาชีพส่วนมากก็จะไปทำสวนมากกว่าที่จะไปทำงานตามโรงงาน ป้ายังเล่าอีกว่าการเดินทางสมัยก่อนใช้การเดินเท้ากับเรือนั่น แต่พอโรงไฟฟ้าเข้ามาสร้าง การเดินทางก็เปลี่ยนไป เพราะว่าโรงไฟฟ้ามาพร้อมกับถนน ถนนสร้างขึ้นเมื่อปี 2510 พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง จากการเดิน เราก็เปลี่ยนมาใช้รถในการสัญจรแทน แต่ว่าเรายังใช้เรือในการเดินทางเหมือนเดิม ป้าบอกว่าพอโรงไฟฟ้าเข้ามาสร้างผลเสียที่ตามมาทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ก็เปลี่ยนไป ปลูกอะไรไม่ค่อยขึ้น ปลูกขึ้นก็จะแค้น สอดคล้องคุณยายบุญช่วย ที่เล่าให้พวกเราฟังเมื่อตอนเข้าค่ายประวัติศาสตร์ และสอดคล้องกับคำบอกของคุณตาปุย สุข โภคา ที่ว่าในอดีตดินดำลบบางโปรงดีมาก เพาะปลูกอะไรก็ขึ้นง่าย สารเคมียังไม่ถึง เราสามารถนำดินจากท้องร่องดักขึ้นมาใส่ต้นไม้ได้ เพราะจะมีคุณภาพดี จากชาวบ้านที่เคยทำสวนพากันทิ้งสวนไปทำงานในโรงไฟฟ้ากันเป็นส่วนมาก เลยทำให้มีอาชีพใหม่ขึ้นมา ป้าบอกว่าชาวบ้านทำสวนมะพร้าวกันน้อยลง แต่ผลดีก็มีคือ ความเจริญเข้ามาด้วย ส่วนเรื่องน้ำกับไฟเมื่อก่อนอยู่กันอย่างไม่มีไฟฟ้าใช้หรือน้ำประปาใช้หรือเปล่า ป้าบอกว่า เมื่อก่อนเราใช้น้ำฝนในการใช้กินใช้อาบ และก็หุงต้มอาหาร และก็น้ำในคลองด้วย ป้าบอกว่าส่วนมากน้ำฝนจะเก็บไว้ใช้หน้าแล้งมากกว่า เราจะใช้น้ำคลอง ป้าบอกว่าเวลาน้ำขึ้นน้ำจะจืด ป้าเล่าว่าเมื่อก่อนเวลาไปอาบน้ำเสร็จจะต้องตักน้ำฝนอาบหนึ่งขันก่อนขึ้นบ้าน ป้าบอกว่ากว่าเราจะมีน้ำประปาใช้ก็ประมาณปี 2531 ป้าบอกว่าไฟก็จะใช้เทียนจุด หรือตะเกียงเจ้าพายุ แต่หลังจากโรงไฟฟ้ามาสร้าง ชาวบ้านก็มีไฟฟ้าใช้ หลังถนนสร้างเสร็จประมาณปีหนึ่ง ชาวบ้านเริ่มมีไฟฟ้าใช้ (ประมาณปี 2513) เลยทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น ป้าเล่าถึงว่าพอมีไฟฟ้าเข้ามาก็มีเครื่องใช้ไฟฟ้าตามมา บ้านแรกที่มีโทรทัศน์คู่เป็นบ้านแรกในสมัยนั้นคือบ้านของคุณตาสวัสดิ์ศรีเขียว ความเป็นอยู่ตอนนั้นชาวบ้านช่วงนั้นก็สบายมากขึ้น แต่ว่าก็ต้องสูญเสียอะไรหลายๆ อย่างไป

3.2. การเปลี่ยนแปลงของเยาวชนตำบลบางโปรง

การเปลี่ยนแปลงของทิมวิชัย เยาวชนที่ร่วมกิจกรรม และผู้ใหญ่ในชุมชน มีความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุคลิกภาพ เปรียบเทียบให้เห็นภาพดังนี้

ก่อนทำวิจัย	หลังทำวิจัย
ทิมงานและเยาวชน - เด็ก ไม่ค่อยรับผิดชอบ ดิฉันเล่น - ไม่เห็นความสำคัญของเวลา - ไม่ค่อยรู้จักบ้านตัวเอง จนถึงไม่รู้จักเลย	- เป็นผู้ใหญ่ พ่อแม่ผู้ใหญ่ทางบ้านไว้วางใจ - มีความรับผิดชอบมากขึ้น - เห็นความสำคัญของเวลา กระตือรือร้นมากขึ้น - รู้จักสังคม วัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ชุมชนของตัวเองหลากหลายมุม ผูกพัน อยากมีส่วนร่วม อยาก

ก่อนทำวิจัย	หลังทำวิจัย
- ไม่ค่อยมีความอดทน อารมณ์ร้อน - เขวachenรวมกลุ่มทำแต่เรื่องไม่ค่อยดี - ทำแต่งงาน หน้าแก่ - พูดสื่อสารกับคนไม่ค่อยรู้เรื่อง ไม่ค่อยพูด - อยู่กับการเรียน อยู่กับญาติ เพื่อน ผู้ใหญ่ - ไม่เห็นความสำคัญ - ไม่สนับสนุนมองว่าเขวachenมั่วซุม	ช่วยงานชุมชน ไม่นิ่งดูคayกับปัญหาที่ได้พบเห็นในชุมชน อยากให้ตำบลน่าอยู่ - มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักให้เกียรติคนอื่น - มีกลุ่มเขวachenช่วยทำเรื่องดีๆ ทั้งกีฬา คณิตรี (น้ำดำไล่น้ำเสีย) - มองโลกแง่ดีขึ้น - สนุกกับงานวิจัย หน้าตาอ่อนกว่าวัย - การสื่อสารดีขึ้น - จัดระบบความคิดได้ดี เรียนดีขึ้น - กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น เสนอโครงการ - สังคมกว้างขึ้น มีเพื่อน รู้จักและมีคนรู้จักมากขึ้น - มีโอกาสเรียนรู้มากขึ้น เช่น การแสดงละคร งานวิจัย งานศิลปะ - เริ่มเห็นความสำคัญ เชิญร่วมกิจกรรมต่างๆ - สนับสนุนการดำเนินกิจกรรม เช่น งานร่ายยอนยุค ช่วยติดตั้งเครื่องไฟ เครื่องเสียง ฯลฯ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ

โครงการ การพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นงานวิจัยตามความสนใจของเยาวชนโดยใช้ประเด็นประวัติศาสตร์ของตำบลบางโปรง เพื่อได้ทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ในชุมชน และหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยใช้การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการค้นหาวิธีที่จะทำให้เยาวชนเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเกิด โดยกระบวนการงานวิจัย ได้วางขอบเขตการดำเนินงานของโครงการวิจัยมีพื้นที่ศึกษา คือ ผู้อาวุโสและประชาชนในตำบลบางโปรง ภายใต้คำถามวิจัยที่ว่า จะพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยใช้การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนได้อย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อค้นหาแนวทางเพื่อให้เยาวชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง
2. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงตามความสนใจของเยาวชน
3. เพื่อทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนและประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง

ซึ่งการดำเนินงานวิจัย ประกอบด้วย กิจกรรมไบค์แรลลี่ ประชาสัมพันธ์โครงการ เวทีชี้แจงโครงการ กิจกรรมพัฒนาศักยภาพทีม การเก็บข้อมูลเชิงลึก เข้าค่ายประวัติศาสตร์ สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล และคืนข้อมูลแก่ชุมชน ผลจากการศึกษาช่วงที่จะดำเนินกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม จะพูดคุยหารือ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงต่อเนื่อง

1. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการค้นหาแนวทางเพื่อให้เยาวชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง พบว่าจากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาทำให้ทราบว่า การให้เยาวชนได้เล่นได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างความสนใจและการมีส่วนร่วมได้มากที่สุด โดยจะเห็นได้จากกิจกรรมการจัดจักรยานศึกษาชุมชน (ไบค์แรลลี่) จะพบว่ามีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม และอีกกิจกรรมหนึ่ง คือ ค่ายประวัติศาสตร์ เพราะในการดำเนินกิจกรรม ทีมวิจัยได้เรียนรู้การจัดกิจกรรม เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ทำให้ได้แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ที่เราไม่ต้องไปเสียเวลาอ่าน หรือศึกษาเอง และจากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาสรุปได้ว่า แนวทางการทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ คือ การจัดกิจกรรมที่เยาวชนริเริ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปด้วยกัน และหากนำไปสู่การปฏิบัติให้เห็นผลเป็นรูปธรรมด้วย ยิ่งทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมได้ดีขึ้นอีก

2. ผลการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงตามความสนใจของเยาวชน พบว่า ข้อมูลที่เยาวชนสนใจศึกษาจะประกอบไปด้วย ข้อมูลในเรื่องของวิถีชีวิตของชาวตำบลบางโปรงในอดีต อาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งชาวตำบลบางโปรงแต่ก่อนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ พึ่งพาอาศัยแม่น้ำลำคลองเป็นหลัก ส่วนใหญ่ ทำอาชีพทำน้ำตาล ตัดจาก เย็บจาก ค้าขาย มีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน มีการอยู่ร่วมกัน พึ่งพากันและกันทั้งคนกับคน คนกับธรรมชาติ ธรรมชาติกับธรรมชาติ ดังตัวอย่างที่ถูกจัดขึ้นมาใหม่ในกิจกรรมย้อนยุคตำบลบางโปรง

3. ผลจากการศึกษาทำให้ทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนและประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง

3.1. ในด้านการเปลี่ยนแปลงของตำบลบางโปรง จากอดีตที่ชุมชนจะเป็นชุมชนเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันเมื่อมีความเจริญจากภายนอกเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นโรงไฟฟ้าพระนครใต้ ได้ก่อสร้างขึ้นในพื้นที่ ทำให้เกิดถนน ระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ทำให้ประชาชนในตำบลมีความสะดวกสบายมากขึ้น ประกอบกับมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ ทำให้การประกอบอาชีพต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ก็หันมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม คนรุ่นใหม่ ละทิ้งวิถีชีวิตดั้งเดิม เป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น อีกทั้งเริ่มมีคนต่างถิ่นอพยพเข้ามาอยู่ในชุมชนมากขึ้น

3.2. ในด้านการเปลี่ยนแปลงของเยาวชน จะพบการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดจากเยาวชนที่เข้ามาเป็นทีมวิจัย มีการพัฒนาศักยภาพมากขึ้น รู้จักการมีส่วนร่วม มีการวางแผนในการทำงาน มีความรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นมากขึ้น จะเห็นได้จากการทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างทำงานวิจัยจะเห็นว่า ก่อนที่จะจัดกิจกรรม จะมีการประชุมวางแผน เตรียมงาน หลังจากทำก็จะมีการสรุปบทเรียน ทบทวนการทำงานที่ผ่านมา ทุกครั้งที่ดำเนินกิจกรรมไปแล้วจะมีการนั่งสรุปวิเคราะห์ถึงกิจกรรมที่จะจัดให้เกิดความต่อเนื่อง เมื่อได้ข้อสรุปอย่างไร จะคำนึงถึงการมีส่วนร่วมเสมอ โดยจะนำไปปรึกษา พูดคุยกับที่ปรึกษา ผู้เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์เท่าที่ทำได้ทุกครั้ง เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายท้องถิ่น ฝ่ายท้องที่ รวมทั้งรู้จักการเอาใจใส่ความคิด ความเห็น ความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น เป็นผู้ที่มีจิตใจอ่อนโยนขึ้น มีจิตใจพร้อมจะช่วยงานพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ตลอดจนชุมชนมากขึ้น

2. อภิปรายผล

1. ผลการค้นหามาแนวทางเพื่อให้เยาวชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง พบว่าจากการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาทำให้ทราบว่า การใช้กิจกรรมให้เยาวชนได้เล่น ได้เรียนรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสนใจและการมีส่วนร่วมได้มากที่สุด เป็นเพราะว่าเยาวชนส่วนใหญ่ มีความสนใจในเรื่องที่มีความสนุกสนาน ชอบการเคลื่อนไหว มีเพื่อน มีกลุ่ม จึงทำให้การใช้กิจกรรมที่มีลักษณะสนุก ได้เล่น สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับเยาวชนได้ดีที่สุด

2. ผลการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรงตามความสนใจของเยาวชน พบว่า ข้อมูลที่เยาวชนสนใจศึกษาจะประกอบไปด้วย ข้อมูลในเรื่องของวิถีชีวิตของชาวตำบลบางโปรงในอดีต อาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม เพราะเป็นสิ่งที่เยาวชนไม่เคยได้พบ หรือรู้จัก ประกอบกับการที่ได้ทำงานเป็นกลุ่ม จึงสร้างความสนใจให้กับเยาวชนได้มาก และผู้อาวุโส ผู้ปกครองได้ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ทำให้มีความสุขและยินดีให้ความร่วมมือในกิจกรรมอื่นๆ ต่อมา

3. ผลจากการศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนและประวัติศาสตร์ตำบลบางโปรง จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ผ่านมา ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตำบลบางโปรง และทำให้เยาวชนได้แสดงออก ได้พัฒนาศักยภาพต่างๆ เพราะการใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก ฝึกทักษะการเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ มีการแบ่งงานกัน และทำให้ชาวบ้านเกิดการยอมรับในตัว of เยาวชนที่เข้าร่วมงานวิจัยนี้ และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น

3. ข้อค้นพบจากการทำวิจัย

จากการทำวิจัยเกิดผลกระทบที่ดีจากหลายๆ กลุ่มบุคคล ดังนี้

3.1 ผู้ปกครองส่วนท้องถิ่น/ส่วนท้องถิ่น

เห็นเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องสนับสนุน พัฒนามากกว่าแต่ก่อน สังเกตได้จากผู้ใหญ่บางคนเมื่อมีกิจกรรม หรือมีงบประมาณอะไร จะขอกำลังเยาวชนไปช่วย แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น หากไม่เข้าหา ไม่ไปปรึกษา อีกหลายกลุ่ม/บุคคล ก็จะต่างคนต่างอยู่ ไม่พูดไม่ถามถึง เหมือนไม่ได้มีการทำวิจัยอยู่ในพื้นที่ เมื่อวิเคราะห์ดูอาจเกิดจากภารกิจของผู้นำ และประชาชนทั่วไปที่ต้องทำมาหากิน และทีมวิจัยอาจยังไม่ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกว่าการวิจัยจะช่วยทำให้ท้องถิ่นมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นได้อย่างไร ดังนั้นเอง ทีมวิจัยนับว่าเป็นจุดด้อยของทีม แต่ที่เห็นเด่นชัดที่สุด คือ หลังจากจัดกิจกรรมคืนข้อมูลให้ชุมชน ทำให้เยาวชนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองท้องถิ่น/ท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนทั่วไป

3.2 บ้าน

ชุมชน ผู้อาวุโส และผู้ปกครอง ให้การสนับสนุนบุตรหลานในการทำงานวิจัยดี เมื่อมีการประสานงาน ขอความร่วมมือ และจากผลการจัดกิจกรรม ทำให้รู้ว่าคนบางโปรงยังยึดโยงในระบบเครือญาติ ลูกหลานเมื่อได้รับการถ่ายทอด รับช่วง ทำให้รู้จักตัวเอง เกิดความภูมิใจในความเป็นคนบางโปรง สำหรับคนนอกที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน ทีมวิจัยก็ไม่ละเลยพยายามให้รู้สึกว่าเป็นคนบางโปรงร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น การจัดฐานเรียนรู้ของกิจกรรมไบค์แรลลี่ มีฐานที่ผสมรวมกันทั้งคนบางโปรงโดยกำเนิดและคนนอกย้ายเข้ามา (OTOP ภูตะวัน)

3.3 วัด

จากความพยายามของทีมงานวิจัยที่แทรกตัวไปกับกิจกรรมต่างๆ ของวัด/ชุมชน ทำให้เยาวชนมีพื้นที่จัดกิจกรรมในวัดเพิ่มขึ้น ปัจจุบันเยาวชนสามารถขอสถานที่วัดจัดกิจกรรมได้มากขึ้น จนเกิดกิจกรรมหลากหลายที่ที่วัดเป็นสถานที่ศึกษาเรียนรู้ เช่น จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ โดยทีมวิจัยเสนอและช่วยกันจัดกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้ฯ

3.4 โรงเรียน

จากข้อมูลกิจกรรมที่นำเสนอมาเบื้องต้น จะพบว่า บุคลากรของโรงเรียนให้การสนับสนุนตั้งแต่เริ่มให้สถานที่จัดเวทีชี้แจง หรือเมื่อจัดกิจกรรมอื่นๆ เช่น การมัดย้อมผ้าจากสีของลูกตะโก ก็ได้รับการแนะนำ ความร่วมมืออย่างดีจากผู้บริหาร และคณะครูจากทั้ง 2 โรงเรียนที่มีอยู่ในตำบล

4. บทเรียนของทีมวิจัย

- เกิดทักษะการเรียนรู้นอกห้องเรียนในการจัดกิจกรรม
- ทีมวิจัยได้คิดเอง วางแผนเอง และทำเอง เพื่อให้ความต่อเนื่อง เชื่อมโยงของข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัย
- ทีมวิจัยได้เรียนรู้การนำข้อบกพร่องของแต่ละกิจกรรม มาแก้ไขและปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป
- ทีมวิจัยได้เรียนรู้ว่ารุ่นปู่ รุ่นย่า อยู่กันอย่างเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ ทำให้มีความสุข สิ่งมีชีวิตต้องพึ่งพาธรรมชาติ
- ทีมวิจัยและเยาวชนได้ซึมซับสิ่งดีๆ ในอดีต และนำมาใช้กับชีวิตประจำวัน เช่น รู้วิธีเข้าหาผู้ใหญ่ มารยาทเมื่ออยู่กับผู้ใหญ่ การแสดงความกตัญญูต่อผู้ใหญ่
- ทีมวิจัยและเยาวชนเป็นที่ยอมรับของบุคคลระดับผู้นำของชุมชนมากขึ้น
- ได้เรียนรู้ระบบการจัดทำเอกสารต่างๆ รวมถึงเอกสารรายงานความก้าวหน้าผลงานวิจัย เพื่อไปใช้ประโยชน์ต่อการเรียนในห้องเรียน

5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

5.1. ปัญหาและอุปสรรค

จากการดำเนินงานวิจัยจะมีปัญหาอุปสรรค หลักๆ นั่นคือ ตัวทีมวิจัย ซึ่งเป็นเยาวชน จึงทำให้ในช่วงแรกๆ ของการดำเนินงาน ไม่ราบรื่น เพราะขาดความรับผิดชอบ ขาดทักษะการเข้าชุมชน ขาดวินัยในการทำงาน แต่เมื่อได้มีโอกาสทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้เริ่มมีการพัฒนาศักยภาพต่างๆ

มากขึ้น รู้จักรับผิดชอบ มีวินัยในการทำงาน รู้จักการเข้าหาผู้ใหญ่ มีการมีส่วนร่วม และกล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก

5.2. ข้อเสนอแนะ

- 1) สร้างความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมของทีมเยาวชน เช่น มหกรรมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- 2) หาหรือการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและประชาชน ตลอดจนกลุ่มองค์กรในชุมชน โดยนำข้อมูลที่มีอยู่จัดกิจกรรม เพื่อให้ความยั่งยืนต่อไป
- 3) นำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปใช้ในกิจกรรมของสภาเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการที่มีทีมวิจัยจากโครงการนี้ได้เข้าไปเป็นสมาชิกอยู่ในขณะนี้

ภาคผนวก

ทำเนียบนักวิจัย

ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	ที่อยู่	ตำแหน่ง	เรียน / อาชีพ
1	น.ส.ศศิธร ศรีเขียว	45	180 ม.2 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	หัวหน้าโครงการ	พนักงาน อบต. บางโปรง
2	นายสฤกษ์ เบ็ญจวิไลกุล	29	112 ข 2/1 ม.1 ต.บางโปรง อ.เมือง จ.สป.	นักวิจัย	อิสระ
3	นายวัชรดา คาราสร	26	26 ม.4 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	อิสระ
4	น.ส.ชนิตา ชัยสุวัฒน์	28	80 ม.3 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	จบ ป.ตรี / ครู ธุรการ รร.วัดบางโปรง
5	นายฉัตรชัย พรหมจิตร	24	317 ม.3 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	จบ ป.ตรี / ครู อัตราจ้าง
6	นายธันยวัฒน์ นิ่มเนียม	20	41/3 ม.1 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	จบ ปวส. / อิสระ
7	น.ส.อัจฉราพร เขียวน้อย	20	444 ม.1 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	กำลังศึกษา ป.ตรี (เทคโนโลยี บางมด)
8	น.ส.วิมล ใจดี	19	20 ม.3 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	กำลังศึกษา ป.ตรี (ม.กรุงเทพ)
9	นายปริพล กันทรวิชัยวัฒน์	19	430 ม.2 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	กำลังศึกษา ป.ตรี (ออสเตรเลีย)
10	น.ส.ประภานันท์ โพธินาค	19	169 ม.1 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	กำลังศึกษา ป.ตรี (จุฬาฯ)
11	นายทณวัฒน์ มะโนมัย	18	277 /34 ม.3 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	กำลังศึกษา ม.6 รร.สมุทรปราการ
12	น.ส.วารณี สำโรงทอง	18	ม.3 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	กำลังศึกษา ม.6 รร.วิสุทธิกษัตริ์
13	น.ส.กิตติยา กลิ่นจันทร์	18	ม.1 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	กำลังศึกษา ม.6 รร.วิสุทธิกษัตริ์
14	น.ส.พรเพ็ญ เขียวไพศาล	17	215/11 ม.4 ต.บางโปรง อ.เมืองฯ จ.สป.	นักวิจัย	กำลังศึกษา ม.5 ร. ร.วิสุทธิกษัตริ์

ความรู้สึกคนทำวิจัย

ทณวัฒน์ มะโนมัย (ท็อป)

เกิดวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2534

ที่อยู่ 277/34 ต.บางโปรง อ.เมืองสมุทรปราการ 10270

0834953641 , 027566493

วิจัย เป็นคำที่ไกลเกินไปสำหรับเด็กในวัยเรา ในความคิดส่วนตัวของผมเอง สำหรับการวิจัยแล้ว การวิจัยคงจะเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ที่เรียนจบมาและมีประสบการณ์อย่างดี หรือบางทียังนึกไปว่าผู้ที่ทำวิจัยได้นั้นคงจะต้องเป็นนักศึกษาปริญญาโท หรือด็อกเตอร์เท่านั้น แต่ทันทีที่ได้มาสัมผัสกับการวิจัยท้องถิ่น โดยมี สกว.

เป็นผู้ให้คำแนะนำ ตัวผมเองก็ได้เปลี่ยนทัศนคติที่ว่าวิจัยเป็นเรื่องของผู้คนที่จบการศึกษาสูง เพราะว่าเด็กๆ วัยรุ่นอย่างพวกเราก็สามารถที่จะทำวิจัยได้ กระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่าการวิจัย ได้เข้ามามีบทบาทกับตัวผมเป็นอย่างมาก เมื่อนับถอยหลังไปเมื่อสามปีก่อนจนถึงปัจจุบัน นับว่าได้เกิดทักษะที่ดีในตัวผมในทุกๆ ด้าน เช่นการใช้ความคิดที่เป็นระบบในการแก้ไขปัญหา การวางตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น การพูดการจาอย่างสุภาพตามสถานการณ์ การกล้าที่จะเข้าหาผู้ใหญ่เพื่อนขอรับคำปรึกษา และอื่นๆ อีกมากมายที่ตัวผมได้รับจากการวิจัยนี้ ซ้ำยังเป็นการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของเราเอง ทำให้ตัวเองรู้สึกว่าการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นอย่างมาก

ภาพความประทับใจที่ยังติดอยู่ในใจของตัวผมเองก็คือคำสอนที่มีการร่ำว ร่ำวย้อนยุคที่ไม่เคยพบมานานมากแล้ว บอกตรงๆ เลยว่าผมไม่เคยเห็นการรำวงของจริงมาก่อนเลย ภาพที่อยากจะเล่าและให้ทุกคนคิดตามก็คือ ภาพของการรำวงท่ามกลางสายฝนที่ค่อยๆ ตกลงมา และแรงขึ้นเรื่อยๆ จนรำต่อไม่ได้ แล้วทุกๆ คนก็ช่วยกันเก็บของหลบฝนที่ตกลงมาแรงขึ้นเรื่อยๆ ตัวผมเองก็เปียกไม่น้อย และก็มีอีกหลายๆ คนที่เปียกไปกับผม ความรู้สึกประทับใจในความสามัคคีของผู้คนในตำบลบางโปรงในคำคือนั้น จนถึงวันนี้และในวันข้างหน้าผมก็สัญญาว่าจะไม่มีวันลืม.

พรเพ็ญ เขียวไพศาล (โบว์)

วิจัยของหนู ^^

สวัสดีพ่อแม่พี่น้องมิตรรักนักวิจัยทุกท่าน..อะแฮ่ม ก้อ ขอกล่าวแนะนำตัวหน้อยน้ำคร้า ข้าพเจ้านี้มีนามว่า = โบว์ พรเพ็ญ เขียวไพศาล ค่ะ อายุ 16 ใกล้ๆ 17 แล้วคร้า ตอนที่ โบว์เริ่มงานวิจัย ก้อ เกิดจากที่ได้ไปเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มแพรทนามแดง ที่จังหวัดสมุทรสงคราม และจากนั้น อาจารย์พีรชัย ก้อได้เข้ามาจุดประเด็นว่าเราจะทำโครงการอะไรกันดี และสิ่งที่พวกเราสนใจมากในขณะนั้นคือ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ว่า เอ..ตำบลเรา ทำไมน้ำ ถึงชื่อบางโปรงและก้อได้ตั้งชื่อโครงการว่า “การพัฒนาเยาวชนโดยผ่านการศึกษาศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง” ซึ่งกิจกรรมที่เราได้ทำในขณะนั้นคือ การจี้จักรยานเพื่อทำความรู้จักกับตำบลบางโปรง กิจกรรมนั้นคือ กิจกรรมไบค์ แรลลี่ ที่โบว์ได้ทำหน้าที่ พี่เลี้ยงสี นำน้องๆ ในตอนนั้นที่มีเหตุการณ์ ทำให้พี่ๆ ทุกคนไม่มีวันลืมเลย เพราะว่าโบว์ร้องไห้!! My God!! ตั้งแต่นั้นมาทุกคนเวลานึกย้อนถึงกิจกรรมที่ไร ก้อมักจะจำกันได้ว่า โบว์ร้องไห้ เฮ้อ! และกิจกรรมนี้ทำให้โบว์ได้รู้จักกับคนในตำบลมากขึ้น และได้รู้ว่าตำบลเรามีอะไรดีๆ อีกเยอะ และจากนั้นก็มีกิจกรรมเข้ามาอีกทั้งการเข้าค่ายบ้านป่าแดง เพื่อศึกษาวิถีชีวิตอย่างเต็มที่ เช่น การอยู่อาศัย แบบสมัยก่อนว่าเขาอยู่อย่างไร โดยที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ ไม่มีอินเทอร์เน็ต, การทำขนมจาก อันนี้โบว์ได้ลงมือขยำมันด้วย มันอร่อยนะ ^^ แต่บางคนที่ได้เห็นวิธีการทำก้อไม่ค่อยกล้ากินซักเท่าไร 55+ แต่ยังงัยโบว์ก้อมันอร่อยอยู่ดี, การทำน้ำตาลมะพร้าว อันนี้ดูได้แต่ตา มืออย่าแตะ เฉพาะตอนทำเพราะมันอันตรายแล้วตอนนั้นโบว์ก้อยังเด็กด้วย อายุแค่ 14 เองพวกเพื่อนๆ พี่ๆ ก้อไม่ได้จับเหมือนกัน แต่ตอนป่าแดงพาไปดูการเก็บ โบว์ยังจำได้ดีถึงตอนที่ มดกัดเท้าเลย มันแสบมาก แต่ป่าก้อให้ช่วยด้วยแหละ ดีใจมาก ^^ และวันที่ไปวันแรกก้อมีกิจกรรมเข้าฐาน โบว์ก้อเป็นพี่เลี้ยงอยู่ดีแหละ แต่พี่ๆ ที่คุมฐานเค้าแกล้งโบว์อะ เค้าให้โบว์ลงไป

ท้องร้อง แล้วโบว์ก้อขึ้นไม่ได้ อันนี้เสียใจมาก เพราะมันทำให้มีบาดแผลอยู่ที่นิ้วโป้งตรงเท้า เพราะโบว์โดนอะไรไม่รู้ บาดตอนที่กำลังจะขึ้นจากน้ำ แต่ไม่เป็นไร โบว์ไม่เครียด ^^ เฮฮาๆ จากนั้นก้อได้มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อมีเป้าหมายในการหาผู้ให้ข้อมูล โดยจัด 4 เวที เพราะมี 4 หมู่บ้าน และโบว์ ก้อได้ผู้ที่จะให้ข้อมูลมา 2 คน คือ ตาตาด กรุดภู กับ ตาปุย

สุขโกคา โบว์ก้อได้เก็บข้อมูลมา 2 ท่านนี้ ท่านก้อใจดีมากให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ จากนั้นก้อได้มีการสรุปเล่ม และก้อเว้นวรรคเพราะมีปัญหาหลายๆเรื่อง และต่อมาก้อได้มีการประชุมเพื่อที่จะปิดเล่ม โดยมีกิจกรรมงานวัดย้อนยุค มีทั้งรำวง การละเล่นโบราณ และตลาดนัดตอนเช้า ในช่วงเดือนกรกฎาคม และสุดท้ายได้มีเวทีโดยมีหัวข้อว่า “ทิศทางเยาวชน ใครกำหนด” งานก้อผ่านไปด้วยดี งานเหล่านี้ได้สอนประสบการณ์ให้โบว์มากมาย รวมถึงการเรียนรู้คนที่ใครเป็นอย่างไร แบบป่าตุ๋

ก็จะเป็นคนทีพูดตรงๆ แต่ป่าคู่ก๊อสอนโบว์หลายๆอย่าง ทำให้โบว์มีป่าคู่เป็น idol พี่เอ็กซ์ ได้คอยสอนสิ่งต่างๆ รวมถึงคอยฝึกความเข้มแข็งกับโบว์บ่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นการแกลังหลอกผี ที่ จ. พิษณุโลก หรือ งานวิจัยภาคกลาง ตัวนอก ตะวันตก ที่นครปฐม แต่โบว์ก็รักพี่น้ำ พี่ไอ้ต เป็นคนที่เก็บรายละเอียดโบว์ทุกซอกจริงๆ เรื่องที่เกี่ยวกับโบว์ถ้าพี่รู้พี่เฝ้าหมด เชื่อเค้าเลย พี่แซ็ก เป็นคนที่บิกบิน ตรงๆๆๆ แต่เค้าก็สอยโบว์ดี พี่แต้ว เป็นคนที่เวลาโบว์คิดถึงแล้วจะยิ้มได้ทันที เพราะพี่เ้าน่ารัก ^^ พี่เกด เค้าก็ทำงานกับโบว์ได้ดี ก๊อโอเค แต่พี่เ้าน้ำไม่ค่อยยิ้มเลยอะ บางทีโบว์ก็เกร็งเลย พี่เป้ พี่เ้าเป็นคนทีเจิบๆ แต่โบว์ก็ชอบแกลังเค้า มันตลกดี และทีโบว์ขาดไม่ได้เลยคือ พี่แดง ไปเล่นนักพัฒนาชุมชนหนุ่มสุดหล่อของเรา พี่เ้าสุดขอดจริงๆ ลุยกับพวกเราแทบทุกงานเลย พี่เ้าน่ารักมากๆเลย และสุดท้ายจริงๆลืมมิได้ ลืมแล้วขาดใจ คือ พวกเหล่าป่าๆ ลุงๆ ทีคอยช่วยพวกเรามาตลอด ซึ่งในน้ำใจทีให้กับพวกเรา มากเลย รักป่าๆลุงๆจ้ง ^^

ปล.เป็นไงละ บางโปรง น่ารักมัยคะ ^^

แต้ว (วิมล ใจดี)

มีเพื่อนเพิ่มขึ้น รับผิดชอบมากขึ้น โตขึ้น ที่บ้านยอมรับ ดึงตระกูลมาร่วมกิจกรรมด้วย รู้สึกว่าคนในชุมชนรู้จักเรามากขึ้น เกิดประสบการณ์ที่ดี มีจุดเปลี่ยนในชีวิต เจอกัน พูดคุยกันมากขึ้น รู้ความเป็นมาในอดีต พี่น้องชาวบางโปรงทุกคนศรัทธาหลวงพ่อก้าว โตขึ้น เด็กไม่เคยทำประโยชน์อะไร กลายเป็นคนรู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ศรัทธาในตัวเอง ตัวเพื่อน ในงานทีทำ ทุกคนให้การสนับสนุน รักบางโปรง พัฒนาบางโปรง พ่อ แม่ น้องชาย ความทุกข์ทำให้เกิดความสุข

เกด (วารณี ลำโรงทอง)

รู้จักชุมชน ตา เด็ก ผู้ใหญ่มากขึ้น รู้จักทำจาก น้ำตาล ไม่สนใจเพื่อนบ้าน เดี่ยวนี้รับฟังคนอื่นมากขึ้น ชุมชน ช่วยกันพัฒนาให้มากขึ้น ผู้ใหญ่ควรให้การสนับสนุนมากขึ้น

ทอป (ทณวัฒน์ มะโนมัย)

รู้วิถีชีวิตคนบางโปรง การทำจาก ทำน้ำตาล รักชุมชนมากขึ้น อยากให้เด็กๆ สืบสาน ประเพณี ชีวิตเก่าๆ ได้มาก

พี่แอ็ก (วัชรดา ดาราธร)

ไม่รู้จักชุมชนมาก่อน รู้จักมากขึ้น อยากให้รักษาอาชีพไว้ คนข้างนอกรู้จักเรา รับผิดชอบมากขึ้น

พี่ไอ้ต (ชนิตา ชัยสุภวัฒน์)

เหมือนเป็นคนที่ไม่รู้จักตำบลเลย รู้จักผู้ใหญ่/เส้นทางในตำบล รู้สึกกับน้องๆ ตั้งใจทำงาน เต็มที่ ให้อภัยกัน

บันทึกการจัดกิจกรรม

1. กิจกรรมไบค์แรลลี่ เขียนโดยน้องโบว์ และทีมงาน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 62 คน ทีมงาน 34 คน

ช่วงเตรียมงาน

กิจกรรมนี้เกิดจากพี่จัม เสนอให้จัดจักรยานศึกษาชุมชน และพี่จัมได้สำรวจพื้นที่พร้อมวาดเส้นทางจักรยานให้ทีมงานดู และบอกเล่าถึงความเป็นไปได้ ปรากฏว่าทีมงานเห็นชอบด้วยกับการจักรยานศึกษาชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “ไบค์แรลลี่” กิจกรรมไบค์แรลลี่จึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นการศึกษาชุมชนของทีมงานวิจัย และได้เรียนรู้ ชิมรสชาติความเป็นธรรมชาติของชุมชนบ้านเรา และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการทำวิจัยต่อไป นอกจากนี้ เพื่อให้เพื่อนๆ พ่อแม่พี่น้อง ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และเห็นภาพชุมชนตำบลบางโปรงร่วมกับทีมงานวิจัย

ทีมงานจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1) ทีมงานวิจัย พี่สฤณี พี่จัม ป้าตุ๋น น้องโบว์ พี่แซ็ก พี่เอ็กซ์ พี่โอ๊ต พี่เป้ พี่บัว พี่เกด พี่กาว พี่แต้ว ป้าแปด ป้าตัว
- 2) ทีมสนับสนุนการ มีพี่ยู พี่มาร์ค และพี่ด่ายเป็นผู้นำทีม
- 3) ทีมช่วยเหลือ มีอาสาสมัครดับเพลิง อบต.บางโปรง จำนวน 5 คน ป้าๆ ทำอาหารกลางวัน จำนวน 6 คน

กิจกรรมนี้เป็นครั้งแรกของพวกเราเพิ่งจัดเป็นครั้งแรก ซึ่งมีความผิดพลาดพอสมควร แต่ครั้งนี้ถือว่าเป็นประสบการณ์ หลังจากพวกเรานั่งปรึกษากัน เราแบ่งงานกันไป ป้าตุ๋น ประสานงาน

กับบ้านที่จะไปแวะ พังจัมทำแผนที่ ทีมงานคนอื่นๆ ประชาสัมพันธ์ พี่ๆ ช่วยกันแนะนำ พอใกล้ถึงวันงาน พวกเราจะจีจรรย์กันไปตามบ้านต่างๆ เพื่อนัดหมายกับเจ้าของบ้านที่เป็นจุดศึกษาดูงานอีกครั้ง ระหว่างจีจรรย์กันไปตามจุดต่างๆ เกิดเหตุการณ์อย่างรถแตก พวกผู้ชายช่วยกันนำรถไปปะยาง ทำให้พวกเราได้เตรียมการเพื่อวันจริง ด้วยการประสานขอรถตรวจการของ อบต. จอดที่จุดกึ่งกลางพร้อมไปปรับรถปะยางได้ทันทั่วทั้ง

นอกจากนี้ก่อนถึงวันงาน 1 วัน พวกเรายังไปสำรวจความเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่ง พบเหตุขลุกขลิกเล็กน้อย คือ บ้านลุงผู้ใหญ่นบ้าน ที่เป็นจุดเรียนรู้การเย็บจาก มีงานด่วนที่บ้านไม่พร้อมให้พวกเราจีจรรย์แวะเยี่ยม จึงต้องขอเปลี่ยนเป็นบ้านป่าเลี่ยมแทน

กิจกรรมครั้งนี้ เราแบ่งเป็นฐาน 5 ฐาน จุดย่อย 5 จุด ซึ่งแบ่งการจีจรรย์เป็น 2 สาย คือ สาย A และ สาย B จะเป็นการจีจรรย์สวนกันของ 2 ชุดๆ ละ 3 ที

- สาย A ประกอบด้วย

1) ฐานบ้านสมุนไพร (บ้านตาตาด หมู่ 1) ฐานนี้จะได้รับรู้เกี่ยวกับสมุนไพรไทยที่ตำบลเรามี

2) ฐานประเพณี วัฒนธรรมและการละเล่นในอดีต (ศาลาดิน วัดบางโปรง) เป็นฐานที่ต้องการให้น้องๆ รู้จักวัฒนธรรมของตำบลเรา และการละเล่นต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบล

3) จุดย่อยไหว้หลวงพ่อก้าว (วัดบางโปรง หมู่ 2) ให้ไหว้พระ และรู้ว่าหลวงพ่อก้าวมีประวัติความเป็นมาอย่างไร

4) ฐานภูมิปัญญาเย็บจาก (บ้านป่าเลี่ยม หมู่ 2) ฐานนี้ทีมวิจัยต้องการให้รู้ถึงการประยุกต์ดัดแปลงของภูมิปัญญาที่สามารถนำสิ่งที่มีอยู่ในรอบตัวมาใช้ได้ทั้งภายในครัวเรือนและสามารถทำเป็นอาชีพสร้างรายได้ได้ด้วย

5) ฐานบ้าน OTOP สมุนไพร (บ้านภูตะวัน หมู่ 2) น้องๆ รู้จักสินค้าของตำบลที่ผสมผสานระหว่างสากลและความเป็นไทยได้อย่างไร

6) พักนั่งทานการ (บ้านป่าตึก หมู่ 3) จุดนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันในกลุ่มมากขึ้น

7) ฐานทำน้ำตาล (บ้านลุงปุย หมู่ 4) ฐานนี้ต้องการให้น้องๆ เรียนรู้การทำน้ำตาลมะพร้าว และประโยชน์ของมะพร้าวให้มากที่สุด

8) จุดย่อยวิถีชีวิตดั้งเดิม (บ้านตาโบ หมู่ 3) จุดนี้ให้น้องได้ศึกษาธรรมชาติ ชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาากินดั้งเดิมว่าเป็นอย่างไร

9) จุดย่อย ทำกะลามาพร้าว เครื่องบินไม้ (บ้านลุงทึง หมู่ 2) จุดนี้ให้น้องๆ ได้รู้จักการอยู่อย่างพอเพียงตามพระราชดำริของในหลวง ให้บันทึกสิ่งที่เห็นและประทับใจ

10) จุดย่อยบ้านขนมไทย OTOP ภูไท (บ้านป่าแป๋ด หมู่ 1) จุดนี้ต้องการให้น้องๆ รู้จักขนมทองม้วนที่เป็นขนมไทย และให้คิดว่าทำอย่างไรเยาวชนจะหันมาทำขนมไทยกันมากขึ้น

- ดังนั้น สาย B จะจัดจรรย์านย้อนจาก ลำดับที่ 10) มายังลำดับที่ 1)

สำหรับการจัดฐานและจุดกิจกรรมต่างๆ จะมีทั้งหมด 5 ฐาน 4 จุดย่อย 1 จุดพัก มีคนถามว่าทำไมจึงมีทั้งฐาน ทั้งจุดย่อย และจุดพัก ในส่วนนี้ทีมวิจัยได้อธิบายว่า การจัดให้จุดไหนเป็นฐาน จุดไหนจะเป็นจุดที่ทีมวิจัยชักชวนให้เจ้าของบ้านพูดคุยแบบให้ความรู้ สำหรับจุดย่อยจะไม่ได้ชักชวนจะเป็นจุดที่ให้ชมและสอบถามเพิ่มเติมตามความสนใจ สุดท้ายจุดนัดพบการ เป็นจุดที่ต้องการให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น

พอถึงเวลา 07.00 น. ของวันที่ 1 เมษายน 2549 เริ่มด้วยการรับรายงานตัว มีน้องๆ และบางคนมีครอบครัวมาด้วย เริ่มทยอยกันมาบ้างแล้ว เราได้จัดหน่วยสีไว้ 6 หน่วยสี คือ แดง ชมพู ม่วง เขียว น้ำเงิน และส้ม พอถึงเวลา 07.30 น. พี่ป้อมได้พาไปชมโรงไฟฟ้า การจัดจรรย์านไปชมภูมิทัศน์ของโรงไฟฟ้า ได้รับความเอื้อเฟื้อจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่การไฟฟ้าเป็นอย่างดี โดยเฉพาะ ป้าน้อย พี่ป้อม

พวกเราที่อยู่ทางด้าน อบต. เตรียมกิจกรรมไปค์แรลลี่ต่อ เมื่อกลุ่มที่จัดจรรย์านกลับจากไฟฟ้า ก็เชิญลงบุญธรรม อ่อนจินดา นายก อบต.บางโปรง พูดคุยและเปิดงาน คุณลุงเป็นคนใจดีและไม่ดุ จากนั้นก็มีการแจกสมุดบันทึกกิจกรรมและอธิบายรายละเอียดการใช้สมุดที่แจก พร้อมแนะนำตัวพี่เลี้ยงสี

- พี่เกด ผู้หญิงอ้วนน้อยกว่าโบว์นิดนึง ผิวสีแทน เป็นพี่เลี้ยงสีแดง อยู่ สาย A
- พี่เกมส์ ผู้ชายผิวสีแทน หน้าตาดี ดุดกิดำรงเก่ง เป็นพี่เลี้ยงสีม่วง อยู่ สาย A
- พี่บัว หญิงสาวอัยาศัยดี ผิวขาว น่ารัก ผอมบาง เป็นพี่เลี้ยงสีชมพู อยู่ สาย A
- โบว์เป็นผู้หญิงตัวอ้วนๆ ใส่แว่น ผิวขาว เป็นพี่เลี้ยงสีน้ำเงิน อยู่ สาย B
- พี่เป้ ผู้ชายตัวขาว พูดน้อย เป็นพี่เลี้ยงสีส้ม อยู่ สาย B
- พี่จัม ผู้ชายรูปร่างสมส่วน ผิวขาว เป็นพี่เลี้ยงสีเขียว อยู่ สาย B

เมื่อทุกคนพร้อม ก่อนออกพวกเรากำหนดปล่อยไปครั้งละ 2 สี 2 สาย การปล่อยแต่ละครั้งจะห่างกัน 20 นาที สีที่ยังไม่ปล่อยตัว เราจะจัดนัดพบการ โดยทีมหมูหวาน การเปลี่ยนฐาน เราใช้สัญญาณการบอกผ่านเสียงตามสายของ อบต. และวิทยุสื่อสารของทีมอาสาสมัครของ อบต.บางโปรง โดยพวกเราแจกน้ำ ขนมให้กับทุกคนติดตัวไปด้วยเพื่อหิวกลางทาง

ในที่นี้จะได้เล่าถึงว่าการจัดฐานแต่ฐานของพวกเรา มีอะไรบ้าง แล้วได้ผลลัพธ์เป็นอย่างไร

1) จุดย่อยบ้านขนมไทย

จุดนี้จะทำทองม้วนบ้านป่าแป๋ ซึ่งป่าแป๋เตรียมให้น้องๆ ลงมือทำด้วย ป้าแป๋เป็นคนฝึกสอน แต่ใจดีจิงเลย ในขณะที่น้องๆ ทำทองม้วน จะเห็นความสนุกสนานในกิริยาท่าทางของพวกเขา ทุกคนจะมีเวลาสนุกประมาณ 15 นาที และอีก 5 นาที สรุปลและขอบคุณเดินทางต่อ เมื่อถึงเวลาเปลี่ยนจุด น้องๆ จะบ่นว่าเวลาน้อย แสดงว่าจุดนี้มองด้วยใจเป็นกลาง พบว่าประสบความสำเร็จ

2) จุดย่อย ทำกะละมะพร้าว เครื่องบินไม้

จุดนี้มี RC ให้คำปรึกษาว่า “รักคุณเท่าฟ้า บินฝ่าก้อนเมฆ ซึ่งจะให้น้องๆ เผลยกันเอง และทุกคนพอรู้ว่า RC อยู่บริเวณเครื่องบิน น้องจดข้อมูลที่ได้ และฐานนี้จะสื่อให้เห็นการอยู่อย่างพอเพียงของลุงทั้ง ตอนนี้อยู่ไม่ได้ทำงานมีรายได้ประจำจากงานอะไรแล้ว ลุงเป็นคนสูงวัย มีรูปร่างสูง ผอม ผิวดำ ไล่แว่นหนา ลุงมีฝีมือเป็นช่างไม้เก่า ลุงก็ทำกระบวยตักน้ำจากกะละมะพร้าว ทำเครื่องบินไม้ขาย ลุงใช้ชีวิตอยู่แบบพออยู่พอกิน ประหยัด ทำให้ลุงทั้งมีความสุขได้ตามประสา น้องๆ สนใจซักถาม เริ่มเห็นความสำคัญของของเล่นที่ทำขึ้นด้วยฝีมือตัวเอง หรือปู่ตายาย

3) จุดย่อยวิถีชีวิตดั้งเดิม

จุดนี้เป็นบ้านคุณปู่ของพี่แด้ว บ้านนี้มีสุนัขดู บ้านอยู่ริมคลองบางโปรง มีน้ำไหลผ่าน มีต้นจากขึ้นริมตลิ่งจำนวนมาก ทำให้เราเหมือนอยู่กับธรรมชาติ นอกจากนั้นยังมีบ่อกึ่ง มีการเลี้ยงปูทะเล ปลูกผลไม้หลายชนิด เช่น ละมุด ฝรั่ง มะพร้าว จุดนี้มีมะพร้าวให้ทุกคนรับประทาน

ด้วย และมี RC มีคำใบ้ว่า “เย็นหน้าร้อน ก้อนใสๆ” เพราะบ้านนี้มีเครื่องทำน้ำแข็งขาย จึงชวน RC ไว้บริเวณดังกล่าว นื่องๆ เมื่อได้ยินคำว่าก้อนใสๆ ก็จะเดินเข้าไปหาทันที หลังจากหา RC คุณตาจะเล่าเรื่องอดีตให้นื่องๆ ฟัง และให้ทุกคนเดินดูรอบบ้านได้ ในการเข้าบ้านนี้ นื่องๆ เริ่มเปรียบเทียบสภาพชุมชนบ้างแล้ว เมื่อถึงเวลาเปลี่ยนฐานเด็กๆ บ่นตามเคย

4) ฐานทำน้ำตาล

คุณตาป๊อเป็นตาของพี่บัว ฐานนี้มี RC ด้วย แต่เนื่องจากอยู่ใกล้ทางออก จึงให้ทุกคนไปรับความรู้จากคุณตาป๊อก่อน ท่านเลี้ยงน้ำ แล้วเล่าเรื่องเกี่ยวกับการทำน้ำตาลมะพร้าว ซึ่งไม่ได้สาธิตให้ดูแต่ก็นำอุปกรณ์ต่างๆ มาให้ดู ทำให้มีความรู้เพิ่มเติม คือ ในอดีตจะไม่ใช้สารกันบูดที่เป็นสารเคมี แต่จะใช้ไม้ตะเคียนแทนสารกันบูด ทุกคนให้ความสนใจอย่างดี ฐานนี้จะใช้เวลามาก เพราะท่านจะคุยเก่ง อยากให้ความรู้แก่เด็กๆ มากๆ แต่เมื่อถึงเวลาไม่ลืมที่จะขอบคุณท่าน แล้วรีบไปหา RC ที่มีคำใบ้ว่า “ต้นสูงๆ ลูกเป็นพวง” เอาละสิ นื่องมันเลย เอ...อะไรหว่า หลายคนถามต้นตาลหรือเปล่า ต้นจากหรือเปล่า พี่เลี้ยงต้องไปเพิ่มว่าแถวนี้ไม่มีต้นตาล ไม่มีต้นจาก จะมีต้นอะไรบ้างล่ะที่อยู่ใกล้ๆ ทุกคนถึงอ้อ คือ ต้นมะพร้าว ตรงบริเวณทางออก ทุกคนเมื่อหาเจอก็จะจดบันทึกไว้

5) พักันทนาการ ที่บ้านป่าตุ๊ก “กลองยาว”

จุดนี้ได้พักเหนื่อยด้วยการร้องรำ ทำเพลง ฐานนี้จะมีหน่วยสืมาชนกัน การแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้าของพี่เลี้ยง ก็คือ เล่นสนุกไปด้วยกันเลย มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น เพื่อ ความครึกครื้น ผ่อนคลาย และสร้างความสัมพันธ์กันในกลุ่มมากขึ้น

6) ฐานบ้าน OTOP สนุ่สมุนไพร

ฐานนี้เป็นบ้านของป่าประทุม ฐานนี้พวกเราได้ลองทำสนุ่หอมด้วย มีน้องๆ บางคน ที่ช่วงแรกไม่ยอมทำความรู้จักกับคนอื่น เริ่มทำความรู้จักกับเพื่อนในกลุ่ม และน้องบางคนเริ่มพูดว่า ชุมชนเราก็มีดีเหมือนกันนะ ตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยมาทางถนนเล็กๆ แบบนี้เลย เพิ่งมาครั้งแรก (ทาง ค่วนที่เป็นปูนกว้างประมาณ 1-2 เมตร) เจ้าของบ้านให้ความรู้มากมาย

7) ฐานภูมิปัญญาเย็บจาก

ฐานนี้พวกเราเกรงใจป้าเจ้าของบ้านมาก เพราะต้องมีคนเดินเข้าบ้านป่าเกือบ 100 คน ซึ่งทางเดินเข้าบ้านเป็นสะพานไม้ที่ผุแล้ว ป้าจะต้องลำบากใจหากสะพานเกิดพังขึ้นมา แต่ป้าก็ ทำให้พวกเราสบายใจ บอกไม่เป็นไรพี่ก็มาช่วยกันซ่อม ดังนั้น ทุกคนจึงต้องเดินแบบระวังให้ มากๆ มิฉะนั้นอาจตกน้ำได้ ป้าจะมีบุคลิกประจำตัว คือ กินหมาก ใจดี แต่จะพูดน้อยกับคนที่ไม่ค่อย รู้จัก ป้าสอนเราเย็บตับจาก ท่านบอกว่าต้นจากของชุมชนเราหาง่าย เพราะขึ้นตามริมคลอง ส่วนนี้ก็

จะสะท้อนให้น้องรู้ว่าต้นจากมีประโยชน์ สามารถประกอบเป็นอาชีพหารายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ไม่ได้เป็นวัชพืชรกเปล่าประโยชน์ และปัจจุบันจากยังขายได้ตลอดเวลา

8) ฐานหยุดพักไหว้หลวงพ่อก้าว หลวงพ่อศักดิ์สิทธิ์

ฐานนี้บอกให้รู้ว่า ตำบลบางโปรงมีพระพุทธรูปที่เป็นที่พึ่งกับคนบางโปรงยามมีทุกข์ เดือดร้อน ฐานนี้มี RC “ทำความดีไม่มีใครเห็น” นั่นก็คือการปิดทองหลังพระ ซึ่งทีมวิจัยได้ซ่อนไว้หลังหลวงพ่อก้าว และทุกคนก็ช่วยกันหาจนพบ

9) ฐานประเพณี วัฒนธรรมและการละเล่นในอดีต

ในฐานนี้จะมีคุณยายบุญช่วย และพี่อาร์ต เป็นผู้ให้ความรู้ อยู่บริเวณศาลาดิน วัดบางโปรง บอกถึงการละเล่นพื้นบ้านในอดีต เช่น การเล่นสะบ้าชนไก่ กระบี่กระบอง คาบถู๋ ยายบอกว่า สะบ้าชนไก่ เป็นการเล่นเพื่อคลายเครียดในยามว่าง กระบี่กระบอง มีไว้สำหรับไว้ป้องกันตัว ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ล้วนมีประโยชน์ต่อการรู้จักพื้นฐานของชาวบางโปรง เด็กๆ สนใจกันเป็นอันมาก

10) ฐานบ้านสมุนไพร

ฐานนี้ได้ดื่มน้ำสมุนไพร มีทั้งน้ำกระเจี๊ยบ น้ำตะไคร้ ซึ่งเป็นการนำของที่กินยากมาทำให้กินง่ายขึ้น การจัดหาน้ำให้ดื่มเป็นความเมตตาของตาตาดและครอบครัวเอง ทั้งๆ ไม่ได้นัดหมายกันไว้ก่อนว่าขอให้มดื่มน้ำดื่ม ฐานนี้จะบอกถึงสมุนไพรที่ตาตาดนำมารักษาคณปวย ที่เป็นโรคเกี่ยวกับกระดูก เป็นสมุนไพรที่ส่วนใหญ่ปลูกหรือหาได้ตามธรรมชาติในตำบลบางโปรง

เมื่อจบฐานสุดท้าย นัดหมายให้รวมตัวกันที่ อบต.บางโปรง เพื่อรับประทานอาหารกลางวัน ในที่สุดครั้งวันที่จัดจรรย์านก็สิ้นสุด ด้วยการรับประทานอาหารถ้วยเดียวหมูนํ้าใส พร้อมแตงโม

แต่ละคนเมื่อมาถึงจุดหมายก็รับประทานอาหารกันเลย กินกันอย่างเอร็ดอร่อย ท่าทางจะหิวมาก สดที่มาถึงช้าที่สุดในเวลา 12.30 น. คือ สดส้มของพี่เป้ ซึ่งจะถูกล้อว่ามัวแต่ นื่องสะ นื่องสะ ตลอดทางแน่เลย

เวลา 13.00 น. ทีมงานเชิญทุกคนที่มีที่นั่งๆ และผู้ปกครองขึ้นห้องประชุมชั้นบน เพื่อพูดคุยสรุปการจัดจรรย์านครั้งนี้ บรรยากาศเป็นไปอย่างครึกครื้นสนุกสนาน นั่งกับพื้นสบายๆ ทีมหมหวานทำหน้าที่นันทนาการ แรกๆ ก็เงินๆ แต่พอเข้าที่เข้าทาง ก็เล่นแบบหยิกแถมหยอกซะเลยเวลา มีการเชิญผู้ปกครองพูด และทำนันทนาการด้วย จากนั้นฝ่ายกิจกรรมก็ให้แต่ละสัดสรุปผลการหา RC และสรุปการจัดจรรย์านศึกษาชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะสรุปจาก RC คล้ายๆ กัน คือ ในอดีตไม่มีเศษขยะ เศษถุงพลาสติกตามข้างทาง เพราะเมื่อก่อนใช้ใบตอง ใช้ตะกร้ากัน ปัจจุบันมีมลพิษ เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรม มีโรงไฟฟ้า ปัญหานํ้าเน่า นํ้าเสีย เพราะมีการปล่อยสิ่งสกปรกลงแม่น้ำลำคลอง สำหรับการสรุปการศึกษาชุมชน พบว่า เป็นที่ตื่นตาตื่นใจ บางคนถึงกับอึ้ง ว่าบ้านเรามีธรรมชาติและมีความเป็นกันเองอย่างนี้อีกหรือ

ข้อสังเกต

พบว่า ตั้งแต่เช้า จนถึงเวลา 15.30 น. รวมเวลาถึงเกือบ 7 ชั่วโมง ผู้ร่วมกิจกรรมไม่เบื่อหน่ายกับการร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะให้มีส่วนร่วมอะไรอย่างไร และพบว่า นื่องๆ มีการเปลี่ยนแปลงจากเมื่อตอนเช้าที่เริ่มลงทะเบียน คือ คนที่ไม่คุ้นเคยกัน ก็รู้จักกันมากขึ้น บางคนแสดงความรู้สึกว่า ต้องช่วยกันดูแลตำบลให้ใกล้เคียงธรรมชาติที่สุด เพราะธรรมชาติสร้างความสุขให้จริงๆ

สำหรับทีมงานช่วยเหลือทั้งดูแลสถานที่ ดูแลความปลอดภัย ที่มาช่วยจาก อบต.บางโปรง ก็มีความสุข ดูได้จากการยิ้มแย้มแจ่มใส กิริยาท่าทางที่แสดงออกกับน้องๆ และสุดท้ายทีมงานของพวกเราเอง ได้เรียนรู้กันและกันมากขึ้น ไม่น่าเชื่อว่าบางคนมองภายนอกว่าสำอาง ไม่น่าจะมีความอดทน รับผิดชอบ กลายเป็นคนที่แสดงให้เห็นว่าอย่ามองใครแต่สภาพภายนอก ต้องสัมผัสและต้องหาโอกาสทำงานด้วย เช่น พี่เป้ ที่หลายคนมองว่าหล่อ ขาว บาง ไม่น่าจะทนแดดทนลม ดูแลรับผิดชอบ คนได้และเป็นไปอย่างดีด้วย หรือแม้กระทั่งพี่จัม ก็เป็นทั้งผู้นำ ผู้พิทักษ์ดูแลความปลอดภัยให้กับทุกคน ถึงได้รู้ว่าเมื่อถึงเวลาทำงานเขาก็เป็นผู้ใหญ่ได้

สรุปได้ว่าการพัฒนาเยาวชนโดยใช้ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในครั้งนี้ ทีมงานพึงพอใจในประเด็นที่สามารถจัดกิจกรรมได้เต็ม 1 วัน โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่รู้สึกรู้สึกเบื่อหน่าย แสดงว่าพวกเราจัดกิจกรรมได้น่าสนใจ สนุกสนาน จนสามารถดึงดูดใจคน ประมาณ 100 คน ให้อยู่ในกติกา ให้ความร่วมมือ ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ในช่วงที่สรุปผลการจัดกิจกรรม ทีมงานทุกคนแสดงความคิดเห็น ซึ่งจุดบกพร่องในการดำเนินงาน แนวทางแก้ไข และความภาคภูมิใจ ดังสรุปผลการดำเนินกิจกรรมฯ ตามประเด็นคือ

สรุปผลการดำเนินกิจกรรมไบค์แรลลี่

1) ความคาดหวังของโครงการ

ต้องการให้เยาวชน/ครอบครัว จำนวนประมาณ 40 คน ได้เห็นสภาพของชุมชนทุกหมู่บ้านและได้รับทราบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวตำบลบางโปรง ในลักษณะของการมีส่วนร่วม สนุกสนานบรรยากาศไม่น่าเบื่อ โดยเฉพาะผู้อาวุโสในตำบลที่พยายามสื่อถึงวิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณีเก่าๆ ของตำบล ตลอดจนแนะนำเยาวชนที่เป็นทีมงานได้เรียนรู้และพัฒนา รวมถึงได้ผู้ร่วมทีมวิจัยเพิ่มเติม

บทสรุปของการทำกิจกรรม มีผู้ร่วมกิจกรรมเกือบ 100 คน เด็กพอใจ สนุกสนาน ทุกคนให้ความร่วมมือดี รู้ว่าชุมชนบ้านเรามีของดี อุดมใช้ไปตอง ย่อยสลายได้ ปัจจุบันขยะมาก เพราะเริ่มมีการใช้ถุงพลาสติกกัน ทำให้บ้านเราสกปรก แต่อีกส่วนหนึ่ง ตั้งใจว่าหาทีมงานวิจัยเพิ่ม พบว่า ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

2) สถานที่ ช่วงเวลา งบประมาณ

บรรยากาศร่มรื่นไม่ร้อนมาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้จากข้อมูลจริงในตำบล ในเวลา 1 วัน แบ่งเป็นช่วงขี้จรรย์านครึ่งวัน นันทนาการและสรุประดมความคิดอีกครั้งวัน สำหรับงบประมาณ 10,000.-บาท (งบ อบต.) ใช้ได้อย่างคุ้มค่ามาก ทุกคนได้รับนม น้ำ และขนมติดตัวไปด้วยระหว่างขี้จรรย์าน พอเวลาเที่ยงกลับมารับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน ณ จุดนัดพบ

3) ถ้ามีกิจกรรมคล้ายๆ ควรมีการปรับเปลี่ยน

- รูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการ
- วัตถุประสงค์
- จุดศึกษา
- งบประมาณ
- อุปกรณ์ติดต่อสื่อสาร ผู้จัดใช้วิธีการสื่อสารด้วยเสียงตามสายของตำบล และวิทยุสื่อสาร จำนวน 2 เครื่อง ควรเพิ่มวิทยุสื่อสารเพื่อสะดวกในการติดต่อ
- วางแผนร่วมกันระหว่างแกนนำกับวิทยากร (ผู้อาวุโส) ชักซ้อมเรื่องเวลา/ขั้นตอนการพูดคุย
- การกระตุ้น การถามนำของทีมงาน เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมกล้าซักถาม ได้ความรู้เพิ่มขึ้น

4) กลุ่มคนที่เข้าร่วมกิจกรรม

ทีมงานต้องการหาทีมงานเพิ่ม ต้องการทีมงานวัยมัธยมต้น – ปริญญาตรี แต่ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นเด็กวัยประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 8-15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ชอบกิจกรรม อยากรู้ อยากสนุก มากกว่าที่จะผูกพันทำงานต่อเนื่องในรูปแบบของการทำวิจัย

5) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสมหรือไม่

การเตรียมงานมีการเตรียมล่วงหน้าประมาณ 3 สัปดาห์ มอบหมายการทำงานชัดเจน แต่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกินเป้าหมาย ทำให้กระบวนการที่เตรียมไว้มีปัญหาเล็กน้อย ในเรื่องของความพร้อมทีมงานมีประสบการณ์น้อย จึงทำให้มองภาพกิจกรรมไม่ชัดเจน ถึงเวลาปฏิบัติจริงจึงมีความบกพร่อง แต่ก็สามารถแก้ไขสถานการณ์ไปได้ตามกำลังความสามารถ เช่น การเปลี่ยนสถานที่นัดพบ เนื่องจากสถานที่อยู่ใกล้กับบ้านของผู้ที่กำลังนอนพักผ่อนหลังจากทำงานมา

6) วิธีการและเครื่องมือ

- แบ่งการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม เพื่อให้รู้จักการเรียนรู้ การทำงานเป็นหมู่คณะ
- การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ในลักษณะแหล่งเรียนรู้กระจายอยู่ทั่วไปในตำบล
- มีสมุดบันทึก เพื่อเป็นการเตือนความจำ
- กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นเด็ก
- ปล่อกกลุ่มเป้าหมายครั้งละ 2 สีๆ ละสาย
- ใช้เสียงตามสาย อบต.บอกเปลี่ยนฐาน

7) เนื้อหา ความรู้